

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelses-Skrift

til

den offentlige Examen

paa

Ålborg Kathedralskole,

som begynder

Torsdagen den 7de September

1845.

Ålborg.

Trykt i Stiftbogtrykkeriet.

Judhold.

1. Plan og Methode for Underviisningen i Mathematik ved de lærde Skoler, af Adjunkt Biering.
 2. Efterretninger om Aalborg Kathedralskole i Skoleaaret 1842—1843, af Skolens Rektor.
-

Plan og Methode

for

Underviisningen i Mathematik ved de
lærde Skoler,

af

Christian Henrik Biering,

Adjunct ved Aalborg Cathedralsskole.

Motto: Wer um die Göttin freit, suche in ihr nicht das Weib.
Schiller.

Aalborg.

Trykt i Stiftsbogtrykkeriet.

1843.

At vort lærde Skoleræsen i mange væsentlige Puncter trænger til en gennemgribende Reform, derom ere alle fornuftige Skolemænd, der have holdt Skridt med Tiderne, vistnok enige, og iblandt de Discipliner, hvori en overensstemmende med Anordningerne ledet Skoleunderviisning mindst svarer til Tidens Fordringer, er Mathematiken ikke den sidste. Det kan nemlig ikke være undgaaet nogen Videnskabsmands Opmærksomhed, at det hele Universitetsstudium i vore Dage har taget en Retning, der meget afviger fra den tidligere, saa at vore lærde Skoler, ved hvis Indretning fornemlig er taget Hensyn til Universitetet i en tidligere Periode, nu vanskeligere end tilforn kan føre sine Candidater saa vidt, at ingen Kløft skulde findes imellem det Stadium, hvor Skoleunderviisningen ender, og det hvormed Universitetsstudiet ifølge Tidens Fordringer nødvendigt maa begynde. Med Hensyn til denne det academiske Studiums forandrede Retning bør Opmærksomheden i de lærde Skoler vistnok mere end hidindtil er skeet henvendtes paa Mathematiken, idet den nemlig er den af alle de Videnskaber, som her doceres, der meest umiddelbart forbereder den speculative Retning, som er det nuværende academiske Livs Særkjende. Men skal den mathematiske Underviisning i de lærde Skoler have en saadan Hensigt, da maa den behandles paa en ganske anden Maade, end den, idetmindste for saa Nar siden, sædvanlige, idet Videnskaben ingenlunde maa betragtes som et tilfældigt Aggregat af Sætninger, af hvilke vel den ene paa en eller anden Maade lader sig udlede af den anden, men derimod fremstilles i et sammenhængende System, hvori hvert enkelt Led indtager sin naturlige ved en indre Nødvendighed betingede Plads, saa at det kan blive indlysende for Eleven, hvorledes ethvert tidligere udviklet Begreb nødvendigt leder til et følgende.

Med denne Anstuelse af det mathematiske Studium for Die ere de efterfølgende Blade affattede, ikke saa meget i den Hensigt at belære Andre*), som for selv at belæres; jeg op-

*) Det skulde da være de begyndende Lærere i Mathematik; idetmindste føler jeg, at mange Misgreb vilde være undgaaede, dersom jeg ved min første Optræden som Lærer havde havt Andres Erfaring at raadsføre mig med.

fordrer derfor enhver, der maatte interessere sig for den matematiske Underviisning, til, enten offentlig eller privat at meddele mig de Bemærkninger, som nærværende lille Afhandling maatte give ham Anledning til, og forekommer det mig, at en saadan Udveksling af Idæer, hvorved en Underviisningsgjenstands Omfang og rette Betydning bliver usigtigt bestemt, tillige, især naar den skeer offentlig, maa være et særdeles gavnligt Forarbejde til den saa meget ønskede og saa længselsfuld ventede Reform i vort lærde Skolevæsen.

Hensigten med Ungdommens Underviisning i Mathematik.

Betragtes Mathematiken som et Led i Videnskabernes Række, fordrer disses indre Værd, at denne lige saa vel som enhver anden Videnskab selv betragtes som Siemed og ikke som et Mittel, hvorved andre og vigtigere Formaal tilsigtes. Anderledes bliver Forholdet, naar Taleren er om Underviisningen i Mathematik; denne kan vistnok ikke gjøre Fordring paa at blive betragtet som et absolut Gode, der bør eftertrages for sin egen Skyld, lige saa lidet som Noget lettelig vil paastaae, at Øvelse i Declineren og Conjugeren bør betragtes anderledes end som et Mittel til at opnaae vigtigere Formaal. At efterspore dette Siemed for den mathematisk Underviisning, saavel i Almindelighed som specielt i de lærde Skoler, og med Klarhed og Bestemthed at gjøre sig selv Rede for samme, maa vistnok ansees for en Opgave af største Vigtighed for enhver Mathematiker, der giver sig af med at undervise i sin Videnskab, da det ellers vil blive ham umuligt at meddele sin Underviisning efter en bestemt isorveien lagt Plan og efter en Methode, der er afpasset efter Elevernes forskjellige intellektuelle Modenhed i den menneskelige Mands forskjellige Udviklingsstadier.

Den især forhen temmelig almindelige Mangel paa en fornuftig Plan og Methode i den elementaire mathematiske Underviisning er det i det Mindste for største Delen at tilskrive, at saa mange endog saa opvakte Unglinge ere komne paa de Tanker, at det er dem umuligt at lære Mathematik. Vel kan det ikke nægtes at endog saa opvakte Hoveder stundom, især i Begyndelsen, kunne have nogen Vanfælighed med at trænge ind i denne Videnskab; men Erfaring, og det en temmelig lang, har lært mig, at det vistnok ei er andet end Indbildning, naar et Menneske, der i andre Retninger ellers ikke er slet begavet, troer ei at kunne lære Mathematik, i det mindste har jeg iblandt henvend 500 Elever ei truffet paa Noget saadan, og det uagtet det er faldet i min Lod at undervise flere unge Mennesker, om hvem det blev sagt, og som selv troede, at Mathematiken stred imod deres Natur. Af saadanne Elever er det vel aldrig lykkedes mig at gjøre selvstændige Mathematikere, men derimod ere de altid, naar den behørig Tid og Hlid er blevet anvendt, blevne bragte saa vidt at de med temmelig stor Lethed kunde sætte sig ind i og forstaae mathematiske Undersøgelser, naar de bleve dem foredragne paa en tydelig og klar Maade.

Hensigten med den elementaire Underviisning i enhver Videnskab er dobbelt, nemlig deels i Almindelighed at uddanne Elevens intellectuelle Evner, og deels i den specielle Videnskab at skaffe ham en saadan Forberedelse, at han ved egne Kræfter kan trænge dybere ind i samme. Arbejdes paa en fornuftig Maade til det første Formaaels Opnaaelse, da behøves intet særegent Hensyn at tages til det sidste, og ligeledes omvendt, da disse to Formaal ei vel kunne tænkes adskildte. Men foruden denne dobbelte Hensigt har den elementaire mathematiske Underviisning endnu en anden, som ikke, i det mindste i en lige saa høi Grad, er at tillægge nogen anden af de sædvanlige elementaire Underviisningsgjenstande, med Undtagelse af de levende Sprog i de lærde Skoler, og denne er, at skaffe Eleven saadanne Kundskaber og Færdigheder, som ere ham enten undværlige eller nyttige i det praktiske Liv. Som almindelig Dannelsesmiddel er Underviis-

ningen i *Mathematil* nærmest at betragte som en *Art af Tænelære*, hvorved *Gleberne* vænnes til *Orden* og *Bestemthed* i *Slutninger* og *Domme*; i *practist* *Henseende* er denne *Underviisning* af *Vigtighed*, ikke alene formedelft *Videnskabens* egne *Resultater*, men ogsaa fordi den danner det *uundværlige Grundlag* for saa mange andre *practistiske Videnskaber*.

Ingen fornuftig *Underviisning* kan vel være beregnet paa eet af disse to *Formaal* alene, idet en klar *theoretist* *Indsigt* ei kan undværes af den, der vil drive det nogenlunde vidt som *practist* *Mathematiker*, lige saa lidet som en vis *Grad* af *practist* *Øvelse* kan undværes af den, der har til *Hensigt* at beskæftige sig med *Studiet* af den *theoretistiske* *Mathematil*; men for den *practistiske* *Mathematiker* ere mange *reen videnskabelige* *Theoremer* af *liden* eller *ingen* *Vigtighed*, naar han blot har et klart og *sammenhængende* *Øverblik* over de i *practist* *Henseende* *vigtige* *theoretistiske* *Læresætninger*, medens paa den anden *Side* den *reen videnskabelige* *Mathematiker* maatte anvende en *uforholdsmæssig* *Tid* og *Flid* paa at erhverve sig den næsten *mechaniske* *practistiske* *Færdighed*, der kun kan være af *Vigtighed* for den *practistiske* *Mathematiker*. Heraf vil det være *indlysende*, at *Planen*, hvorefter den *mathematistiske* *Underviisning* ledes, maa være om end ei væsentligt saa dog noget *forskjellig* efter som man *fortrinsviis* har til *Hensigt* at forberede til *Mathematikens* *theoretistiske* *Studium* eller til dens *practistiske* *Anvendelse*, og da *Underviisningen* i de lærde *Skoler* ifølge *Sagens* *Natur* fornemmelig maa have den *theoretistiske* *Uddannelse* til *Formaal*, medens *Realskolerne* tillige maae henvende særlig *Opmærksomhed* paa den *practistiske* *Anvendelse*, saa er det *indlysende*, at den *egentlige* *mathematistiske* *Underviisning* i enhver af disse to *Arter* af *Skoler* maa skee efter en noget *forskjellig* *Plan* og *Methode*. Hvad derimod angaaer *Grundlaget* for al *mathematist* *Underviisning*, den *practistiske* *Øvelse* i de *almindelige*

Megningsarter, da kan Underviisningen heri gjerne indtil et vist Punct være fælles for begge Arter af Skoler; thi det er absolut nødvendigt saavel for den theoretiske som practiske Mathematiker at erhverve sig en saadan Færdighed i disse Megningsarter, at han hurtigt og nøiagtigt kan udføre enhver Opgave, der er en umiddelbar Anvendelse af samme.

Derfom man af den ovenfor fremhævede Forskjel imellem den mathematiske Underviisning for Realister og Humanister vilde drage den Slutning, at jeg for de første tilsigtede en mindre grundig Underviisning end for de sidste, da vilde man meget misforstaae mig. Kunde der anvendes den tilstrækkelige Tid paa den mathematiske Underviisning for begge Arter af Elever, maatte det vistnok ansees for det ønskeligste, at der saavel i Realskolen som i den lærde Skole toges lige meget Hensyn baade til den theoretiske Uddannelse og den practiske Anvendelse; men det gjælder her som overalt i Livet, non omnia possumus omnes, vi ere derfor nødte til at begrænde vor Virksomhed, for at vi ikke i vor Stræben efter Alsidighed istedetfor at fuldende Bygningen skulde blive staaende ved en Art af prægtig Ruin, der til samme Tid som den vidner om Storhed i Anlæg og Plan, tillige giver et sorgeligt Beviis paa, hvor lidet den udretter, der arbejder til et Maal, som overstiger hans Kræfter. Ligeledes maa det bemærkes, at just denne Tanfens Henvenden paa practiske Formaal allerede tidligt giver Realisten den ham i hans tilkommende Stilling saa nødvendige og nyttige practiske Retning, medens Mathematiken der ved Intet taber af sin Betydning som egentlig Dannelsesmiddel, idet de aandelige Evner ved Underviisningens videre Udstrækning godt kan sættes i en lige saa stor Virksomhed, som om Eleven mere havde fordybet sig i theoretiske Undersøgelser over enkelte Puncter.

I de efterfølgende Blade skal afhandles Planen og Metoden for den mathematiske Underviisning med specielt Hensyn til vore lærde Skoler, hvorimod jeg forbeholder mig, at afhandle den samme Gjenstand med Hensyn til Realskolerne, naar en passende Leilighed maatte gives.

Almindelige Grundsætninger for Plan og Methode ved Ungdommens Underviisning.

Den sikreste Grundvold, hvorpaa vi kunne bygge vore Forskninger efter de sande Grundsætninger for Plan og Methode ved Underviisningen i en Videnskab, er Erfaringen. Have vi nemlig, ved igjennem flere Menneskealdere at forfølge en eller anden Videnskabs gradevise Udvikling fra dens første raare Begyndelse indtil det høieste Punct, hvortil den har hævet sig, skaffet os en tydelig og bestemt Kundskab, ikke alene om Ordenen, hvori Udviklingsstrinene ere fulgte efter hverandre, men ogsaa om Maaden, hvorpaa Videnskaben paa de forskjellige Udviklingsstrin er blevet bragt videre, da have vi med det samme fundet den Vej, som vi have at følge, naar vi skulle føre andre ind i Videnskaben. Ved saaledes at gennemgaae de forskjellige Videnskabers Historie, finde vi, at den menneskelige Aand overalt har taget samme Retning; i enhver Green af den menneskelige Viden finde vi de samme Udviklingsstadier gjennemløbne, hvoraf vi nødvendig maae drage den Slutning, som ogsaa Erfaring bekræfter, at hele Menneskeheden, enkelte Nationers, ja de enkelte Individens intellectuelle Udvikling er underkastet en og samme almengjældende Lov. Heraf følger, at Grundsætningerne for Plan og Methode maae være de samme ved enhver Underviisning, hvilket Object den end maatte have, saa at det altsaa bliver muligt at fastsætte almindelige Grundsætninger, og derved tilveiebringe den Eenhed i Plan og Methode, som vor lærde Skolevæsen saa høilig trænger til. Søge vi nu at eftervise de forskjellige Stadier, som den menneskelige Aand under sin Uddannelse gennemløber, da finde vi, at den første Begyndelse til al Viden skeer formedelt en reen historisk Opfattelse af Phænomenerne, saaledes som de ere, hvad enten dette nu skeer igjennem Sjælens eller Bege-

met's Die. Phænomenerne opfattes kun saaledes som de fremtræde, og den aandelige Virksomhed gaaer blot ud paa at sætte de saaledes opfattede Phænomeners Tilværelse uden for al Tvivl, uden at der spørges om den Sammenhæng, hvori de opfattede Phænomener muligens kunde staae mod hverandre indbyrdes. Men under denne reen historiske Opfattelse vil den Erkjendelse snart paatrænge sig, at de opfattede Phænomener ei staae aldeles isolerede, idet det viser sig, at forskjellige af disse ere afhængige af og betingede ved hverandre, og saare naturlig bliver nu Gjenstanden for den aandelige Virksomhed den, at efterspore den Sammenhæng, som finder Sted først imellem enkelte og dernæst saa vidt muligt imellem alle de ad den reen historiske Wei opfattede Phænomener, og saaledes gaaer meget naturlig den intellectuelle Udvikling over fra det første reen historiske Stadium, til det andet og høiere Stadium, som vi ville kalde Reflexionens. Den fortsatte Reflexion vil snart føre til den Erkjendelse, at mange i deres Fremtræden høiest forskellige Phænomener ikkun ere at betragte som forskellige Yttringer af eet og samme Grundphænomen; saare naturligt bliver Reflexionens Formaal nu at bestemme disse Grundphænomenet. Men paa dette Trin af Udvikling føler Manden sig ikke tilfredsstillet ved at blive staaende ved disse den ogsaa formedelst Erfaringen bekjendte Grundphænomenet, den kan ikke hvile førend den har tilbageført samtlige Grundphænomenet, og derved den hele Cyclus af Phænomenet, til en fælles Grundidee, det er, førend den seer sig istand til at overskue Phænomenetnes forskellige Rækker som Yttringer af een eneste fuldkommen Fornuft. I dette Stadium, som vel passende kan kaldes Speculationens, er den menneskelige Mand's Stræben ikke alene rettet paa at tilbageføre Phænomenetne til deres sidste Grund, den søger ogsaa, ledet af de som almengjældende erkjendte Love, at bestemme hvilke andre hidindtil ubekjendte

Phænomener som en Følge af Tingens Natur, nødvendig maae existere, og udvider saaledes ad den speculative Wei ogsaa i den modsatte Retning, Omfanget af den menneskelige Viden. I Speculationens Stadium søger Manden saaledes at emancipere sig fra Erfaring; Fornuften er blevet sig selv bevidst som en skjøndt under mangfoldige Indskrænkninger fremtrædende Ytring af en evig alt gjennemtrængende Fornuft — Kort Mennesket er kommet til klar Bevidsthed om at han er skabt i Guds Billede. Men formedelst Legemet knyttet til Sandseverdenen formaaer Manden ei aldeles uafhængig af Erfaring at bevæge sig sikkert i denne den rene Fornufts Region; er ad Speculationens Wei Tilstedeværelsen af hidindtil ukjendte Phænomenier blevet godtgjort, da maa Erfaringen afgjøre, om disse virkelig ere tilstede, eller om Manden muligens er faret vild. Erfaringen bliver altsaa at betragte som den Stjerne, efter hvilken Manden ene formaaer at rette sin Cours, naar den er styret ud paa Speculationens Hav; bliver dette forsømt, eller forvirrer Manden sig til Regioner, hvor denne Stjerne ei kan komme over Horizonten, da formaaer den ei længer med Sikkerhed at bestemme Retningen af sit Løb og forfeiler ofte aldeles den rette Cours eller føres rundt paa een og samme Plet, medens den troer ad den korteste Wei at styre imod Maalet.

Vi kunne altsaa skjelne mellem tre forskjellige Hovedstadier i de intellectuelle Evners gradevise Udvikling, nemlig det rene historiske, Reflexionens og Speculationens Stadium. At drage nogen skarp Grændse imellem disse Stadier er aldeles umuligt, idet Overgangen fra et Stadium til det følgende ingenlunde skeer pludselig, men igjeunem forskellige næsten umærkelige Gradationer. Hvem kan f. Ex. afgjøre, naar den Opmærksomhed paa Sammenhængen imellem nær beslægtede Phænomenier, der paatvinger sig allerede

i det rene historiske Stadium, har naaet en saadan Grad at den kan fortjene Navn af Reflexion? eller hvem tør nægte at det er en Begyndelse til Speculation, naar Manden, idet den formedelst Reflexion søger at opfatte Sammenhængen imellem to Phænomener, kommer til den Erkjendelse, at der mangler et Mellemled, og nu ved Hjælp af de allerede erkjendte Love søger at bestemme, i hvad Retning den skal anstille sine Efterforskninger for at skaffe sig historisk Visdom om Tilstedeværelsen af det savnede Phænomen.

Skjøndt det allerede ligger i det ovenfor Sagte, fortjener det dog med Hensyn til Følgende specielt at fremhæves, at Maaden hvorpaa Manden søger at tilegne sig nye Begreber er forskjellig i dens forskjellige Udviklingsstadier. I det historiske Stadium er det naturligviis kun ad den rene historiske Vej at Kundskabsmassen forøges. Ligeledes maa i Reflexionens Stadium Stoffet først være bragt tilveie, førend Tælen kan blive om nogen Reflexion, ja at ogsaa her Udvidelsen af Begreberne maa skee saaledes, at Sammenhængen deels imellem de nye Phænomener indbyrdes, og deels imellem disse og de tidligere erkjendte, først da søges, naar hines Tilværelse ad den rene historiske Vej er sat uden for al Tvivl. I Speculationens Stadium skeer derimod Udvidelsen af Begreberne paa en anden Maade, her bliver først Nødvendigheden af Phænomenets Tilstedeværelse godtgjort, og derefter afgjør Erfaring om Manden har sluttet rigtigt eller ei.

Det vilde føre for vidt at eftervise Rigtigheden af hvad ovenfor er anført om de forskjellige Stadier i den menneskelige Mands Udvikling, ved at gennemgaae, deels den almindelige Kulturhistorie saavel med Hensyn til Menneskeslægten i Almindelighed som og med Hensyn til de enkelte Nationer, og deels de forskjellige Videnskaber's Historie. Vi ville indskrænke os til den ene Bemærkning, at der overalt frembyde sig Exempler paa de fordærvelige Følger, det har ført med sig, naar enten det historiske Stadium udstræktes

over sine naturlige Grændser (det catholiske Lærebegreb, den ældre philologiske Retning), eller naar Reflexionen og den derpaa begrundede Speculation ei har erholdt et tilstrækkelig historisk Grundlag (De polytheitiske Religioner, Naturvidenskaberne indtil de nyeste Tider), eller og naar Manden har forvildet sig paa Speculationens Hav, fordi den ei har ladet sig kontrollere af Erfaring, (mangfoldige methaphysiske og philosophiske Systemer saavel i ældre som i nyere Tider.)

Da nu Hensigten med al Underviisning er den at lette og fremskynde Mandens gradevise Udvikling, der sig selv overladt, som Erfaring viser, ifkun langsom og ad mange Omveie gaaer fremad, tør vi vente sikkest at arbejde til Maalet, naar vi følge den os af Naturen givne Anviisning. Overeensstemmende hermed kunne vi altsaa statuere, at al Underviisning bør, gaande ud fra det rene historiske Stadium, lidet efter lidet føres over paa Reflexionens Gebeet, hvorfra den efterhaanden bør ledes saa langt ind i Speculationens Stadium, at Eleven er blevet moden til ved egne Kræfter at gaae videre.

Hvad den lærde Skoleunderviisning i Særdeleshed angaaer, da kan den vel ei antages at skulde bringe den Unge stort ud over Reflexionens Stadium, idet det egentlige Speculationens Stadium hos os er henlagt til Universitetet; imidlertid bliver det dog i de fleste Videnskaber og i Særdeleshed i Mathematiken nødvendigt, i Skolen at føre Ynglingen i det mindste nogle Skridt ind paa Speculationens Stadium. Thi, som ovenfor er bemærket, kan der ingenlunde drages nogen skarp Grændse imellem de tre omtalte Udviklingsstadier, hvoraf følger, at der ikkeheller med Nøiagtighed kan bestemmes, hvor den academiske Underviisning skal begynde. Stiller nu, hvad der maa antages for rigtigst, den academiske Docent sig paa det rene speculative Standpunct, vil Overgangen for den Yngling, der hidindtil har bevæget sig alene i Reflexionens Sta-

dium, blive saare vanstelig, og den udeblivelige Følge er den, at der skeer en Standsning, enten for bestandigt eller dog i en meget lang Tid, i saadanne Ynglingers aandelige Udvi-
ling. Enhver der kjender noget til Studenterne og Studenter-
livet behøver desværre ei at søge længe for at kunne overbevise
sig om de fordærvelige Følger af dette Misforhold imellem
mange Ynglingers virkelige Mandsmodenhed, og den, som den
academiske Underviisning forudsætter.

Endnu staaer det tilbage, at bestemme gjennem hvilke Af-
snit af den lærde Skoleunderviisning enhver af tre ovennævnte
Stadier bør udstrækkes. Denne Bestemmelse udgaaer fra en-
hver Lærers egen Erfaring, og kan være lidet skiondt ikke
væsentligt forskjellig, eftersom man tilfældigviis har med mere
eller mindre begavede Disciple at gjøre. Lægges den alminde-
lige Glasfeinddeling i vore lærde Skoler til Grund, da har
jeg fundet, at de enkelte Stadiers Udstrækning og Underviis-
ningsmethoden i de enkelte Glasser omtrent kan bestemmes
saaledes:

For 1ste (nederste) Klasse.

Disciplene befinde sig her i det rene historiske Stadi-
um, saa at ogsaa Underviisningsmethoden bør være rene
historisk; kun hvor Reflexionen saa at sige paatrænger sig hen-
vendes Opmærksomheden paa Sammenhængen imellem Phæ-
nomener, der staae hinanden meget nær.

For 2den Klasse.

Her befinder Disciplen sig i en Overgangsperiode fra
det rene historiske til Reflexionens Stadium. Enhver Udvidelse
af Begreberne skeer gjennem en rene historisk Opfatten, og
Phænomenernes Sammenhæng estervises, dog uden just syste-
matisk at føre dem tilbage til Grundphænomenene.

For 3die Klasse.

Først her er Disciplen kommet ind i Reflexionens egentlige Stadium. Alle hidindtil bekjendte Phænomenener søges tilbageførte til deres Grundphænomenener, medens dog endnu enhver Udvidelse af Begreberne skeer igjennem en historisk Opfattelse, saa at nye Phænomeners Tilstedeværelse først bliver efterviiist, og dernæst deres Sammenhæng med de tidligere opfattede gjort indlysende.

For 4de Klasse.

Ynglingen orienterer sig her fuldkommen i Reflexionens Stadium, medens hans Aandsdannelse tillige gives en speculativ Retning, derved at nye Phænomeners Nødvendighed først bliver gjort indlysende førend deres virkelige Tilstedeværelse bliver efterviiist.

Vi gaae nu over til den practiske Anvendelse af de ovenfor opstillede almindelige theoretiske Grundsætninger, idet vi ville forfølge Underviisningen i Mathematik igjennem alle Skolens Classer. Hvad jeg derom har at meddele er et noiagtigt Referat af Planen og Methoden hvorefter den mathematiske Underviisning i Aalborg Cathedralsskole ledes. Det behøver vel neppe at bemærkes, at jeg ingenlunde udgiver den nedenfor angivne Plan og Methode for den eneste rigtige, eller som noget Fuldkomment i sit Slags; at det sidste ikke er Tilfældet føler jeg bedst selv, idet jeg hver Aar finder Anledning til at modificere og som jeg haaber at forbedre Underviisningen i Enkelthederne, dog bestandigt ledet af de ovenfor opstillede almindelige Grundsætninger.

Forste Klasse.

Ifølge Skoleanordningen skulde vel de, der optoges som Disciple i denne Skolens nederste Klasse, være i Besiddelse af nogen practisk Ovelse i de 4 Specier i hele Tal; imidlertid er det som oftest kun meget slet bevendt med de ny optagne Disciples Regning, og det i den Grad, at Adspiranter, som ved Optagelsesexamenen angive at have regnet Reguladetri i Brok og flere sammensatte Urter af Reguladetri, meget ofte ei engang kunne den lille Multiplicationstabel. Jeg har derfor maattet gjøre mig til Regel, at begynde aldeles forfra med enhver ny optagen Discipel, hvorved jeg tillige bliver sat istand til at forvisse mig om, at ingen Discipel begynder paa en efterfølgende Regningsart, inden han med Sikkerhed og Bestemthed naturligviis reen historisk har opfattet de foregaaende. I de bedre underviste Adspiranters Fremgang skeer herved aldeles ingen Standsning; thi saasnart jeg ved een eller to Prover har overbeviist mig om at en Discipel er fuldkommen hjemme i en Regningsart, lader jeg ham strax gaae videre, medens de med hvem dette ikke er Tilfældet blive tilbage. Følgen af denne Fremgangsmaade, som jeg har bemærket bidrager meget til at vække Disciplenes Skappelyst, bliver rigtignok den, at jeg faaer næsten lige saa mange Parter i Classen, som der er forskjellige Disciple; men dette generer mig aldeles ikke ved Underviisningen, idet hver Discipel har sin egen Regnebog (Jacobsens), hvori intet Facit findes, saa at han, naar et Stykke er færdigt, uden noget Ophold kan gaae videre. Faciterne ere alene i Lærerenes Bærg^{*)}; i det mindste eengang i hver Time bliver hver

*) Herved er imidlertid at bemærke, at Læreren meget noie maa paasee, at Disciplene ei benytte sig af Facitbøgerne; dette er ikke saa let at forebygge, og soalange trykte Bøger bruges kan Læreren's Virksomhed ei gaae videre end til saa meget

enkelt Discipels Table efterseet, og der undersøges, ikke alene om Faciterne ere rigtige, men ogsaa om Regnemaaden og Stykkets Opsætning er overeensstemmende med hvad der er viist enhver især. Dmtrent det halve af Timen vilde naar intet Ophold skeete være tilstrækkelig til dette Gjennemsyn af hele Classen, hvor der for Diebliffet befinde sig 20 Disciple; men næsten altid er Timen forbi, naar alle Tablerne ere gennemseete, idet jeg stedsse bliver afbrudt snart af en og snart af en anden Discipel, der har Noget at spørge om, angaaende enten Stykkernes Opsætning eller nye Regningsarter, der skal begyndes paa. Paa deres Spørgsmaal faaer Disciplene ei uden den allerførste Nødvendighed noget directe Svar, idet jeg, betjenende mig af den heuristiske Methode, ved forskjellige Spørgsmaal søger at lede dem til selv at udfinde det Rette. Paa denne Maade banes Veien for Reflexionen, i hvilken Hensigt jeg ogsaa har søgt at ordne Opgaverne saaledes, at Forbindelsen imellem to paa hinanden følgende Regningsarter bliver let overskuelig. Med Hensyn til de 4 Specier i hele Tal har jeg i denne Retning kun udrettet lidet, da det altid bliver meget vanskeligt for Begyndere, i de fire fundamentale Regningsarter at see andet end aldeles isolerede Phænomener. Jeg har derfor fundet det hensigtsmæssigst at indskrænke mig til, bestandigt at lade Disciplene gjøre Prøve paa deres Regneopgaver, og derved, rigtignok kun ad den reen historiske Wei, at gjøre dem opmærksomme paa Sammenhængen imellem Addition og Subtraction, Multiplication og Division. Naar Disciplene paa denne Maade have erhvervet Sikkerhed og Fær-

som muligt at vanskeliggjøre Brugen af de trykte Faciter. Denne Ulempe tænker jeg at raade Bod paa ved fra forskjellige Kilder at samle og lade afskrive en stor Mængde Opgaver, der oplæbete paa Pap gives Disciplene i Hænde, medens Læreren alene har Faciterne opskrevet.

dighed i de 4 Specier i hele Tal, gives dem forskjellige Opgaver, hvis Opsætning ikke ligefrem er givet, og hvor de i enhver Opgave kommer til at benytte enten alle eller dog flere af de hidindtil gennemgaaede Opgaver. Herved gjøres egentlig det første Skridt henimod Reflexionens Stadium, skjøndt Tænkeevnen vækkes mere i Almindelighed, end specielt i mathematisk Henseende. Er saaledes de 4 Specier saavel i ubenævnte som benævnte hele Tal blevet vel indøvede, gaaes over til Brok, derefter til Parttagning, dernæst til Multiplicationen ved Hjælp af Parttagning, og endelig til Reguladetri. I disse Regningsarter har jeg ei aldeles kunnet følge nogen bestemt Regnebog med Hensyn til Ordningen af Opgaverne, idet jeg har bestræbt mig for at lade disse følge efter hverandre i en saadan Orden, at Sammenhængen imellem en forangaende og efterfølgende Regningsart saa at sige af sig selv paatrængte sig. Disciplene gjøres nu stadigt opmærksom paa den imellem de forskellige Opgaver Sted findende Forbindelse, holdes til overalt hvor det er muligt at gjøre Prove, og frem for alt paasees at der regnes rigtigt; thi erbyrves ei i denne Klasse en vis mechanisk Færdighed i den practiske Regning, da opnaaes denne, som Erfaring har lært mig, vanskeligt under hele den øvrige Skolegang, hvilket meget hindrer Disciplenes Fremgang under den følgende mathematiske Underviisning.

Dysaa Hovedregning bør, som et fortrinligt Middel til at fremkalde Reflexion, ikke forbigaaes i denne Klasse; imidlertid maa jeg dog tilstaae, at jeg med Hensyn til denne Øvelse har stødt paa practiske Vanskeligheder, som det endnu ei er lykkedes mig at hæve. Da der nemlig er saa stor en Forskel paa Disciplenes Fremgang, at nogle endnu regne de 4 Specier i ubenævnte Tal, medens andre have Opgaver af Reguladetri i Brok, har jeg fundet det saare vanskeligt paa eengang at bestjæftige den hele Klasse i Hovedregning. Jeg

har forsøgt at dele Classen i Partier efter Disciplenes forskjellige Fremgang, og at lade hvert Parti regne sin Opgave, der med Kridt opskrives paa Classens Table; paa en hos mig liggende Table opskrev da Enhver især sit Facit efterhaanden som han blev færdig. Men meer end to Partier kan Læreren ei ret vel paa cengang beskæftige paa denne Maade, naar han tilbørlig skal holde over Orden i Classen og paasee at ingen utilladelige Hjælpeidler bruges, og Erfaring har lært mig at dette er meget for lidt, idet de dygtigere Disciple af ethvert Parti næsten øieblikkelig ere færdige, og have saaledes Intet at bestille, medens de mindre dygtige sidde meget længe, og mange Gange endogfaa uden at kunne løse Opgaven. Jeg har forsøgt at lade en Deel i Classen regne i Hovedet paa den nylig angivne Maade, medens en anden Deel var beskæftiget med Tavleregning; men herved bliver Læreren's Opmærksomhed alt for meget deelt, til at nogen rigtig Orden ved Underviisningen kan finde Sted. Jeg tænker nu at prøve følgende Methode: For en bestemt Discipel fremsættes en mundtlig Opgave, men det paalægges tillige Classens øvrige Disciple at regne samme, dog uden at fremsige deres Facit, førend de blive spurgte; der gives en passende Tid til Opgavers Løsning, og er Discipelen færdig førend Udlobet af samme, da gjentager han Regningen tydeligt for hele Classen, har han derimod ikke løst Opgaven i den givne Tid eller har han regnet feil, spørges en anden Discipel o. s. v., og den der først har fremsagt det rigtige Facit, gjentager Regningen for den øvrige Classe, og gøres ved denne mundtlige Regning Discipelen opmærksom paa de Gjenveie, som i den omhandlede Opgave kunne slydes. I een og samme Time bør afverles med lettere og vanskeligere Opgaver, og Læreren bør forvisse sig om at Opgaven bliver hørt og forstaaet af den hele Classe.

For at give et fuldstændigt Begreb om Underviisning i Regning i første Klasse meddeles en Fortegnelse over de forskellige Arter af Opgaver i den Orden, hvori jeg pleier at lade dem regnes af Disciplene:

1) Øvelse i at læse og skrive Tal; denne Øvelse gjen­tages under den følgende Underviisning saa ofte Leilighed gives.

2) Addition i ubenævnte Tal.

3) Subtraction i ubenævnte Tal, hvorved en større Færdighed i Addition erhverves, deels ved Proverne og deels derved, at enten Minuenden eller Subtrahenden eller ogsaa begge opgives som flerlebede med $+$ og $-$ forbundne Talsstørrelser.

4) Multiplication og 5) Division i ubenævnte Tal her gjøres ligeledes Prøve, ligesom ogsaa den ene Factor eller begge, samt Divisor eller Dividend eller ogsaa begge, naar nogen Færdighed er erhvervet fremstilles som flerlebede Tals­størrelser.

6) Reduction og 7) Resolution af benævnte Størrelser.

8) Addition, 9) Subtraction, 10) Multiplication og 11) Division af benævnte Tal, ved hvilke Regningsar­ter gaaes frem paa samme Maade som ved ubenævnte Tal.

12) Blandede Opgaver, hvis Opsætning ei er ligefrem givet, og hvor alle eller dog flere af de hidindtil gjennemgaaede Regningsarter anvendes.

13) En Fort ved Exempler oplyst Forklaring over, hvad en Brøk er, hvorved tillige gjøres opmærksom paa Forskjellen imellem en ægte, uægte og uegentlig Brøk, samt paa hvad der forståes ved et blandet Tal.

14) Forvandling af uægte Brøk til blandede Tal, og uegentlig Brøk til hele Tal, samt 15) af blandede og hele Tal til uægte og uegentlig Brøk.

Exempler paa at Brøker kunne 16) multipliceres og 17) divideres i Tæller og Nævner med samme Tal, uden Værdien forandres.

18) Brøks Forfortning.

19) At bringe Brøker til eens Benævning, nemlig
a) At forvandle en Brøk til en anden, hvis Nævner er givet.
b) At bringe to Brøker til eens Benævning, naar Nævnerne enten ere indbyrdes Præmtal eller have et Fællesmaal eller og den ene gaaer op i den anden. c) At bringe flere Brøker til eens Benævning.

20) At addere Brøker, der have samme eller forskjellige Nævner.

21) At subtrahere Brøker, naar de have samme eller forskjellige Nævner, samt naar ingen Brøk findes enten i Minuenden eller Subtrahenden, eller naar Minuendens Brøk er mindre end Subtrahendens.

22) At multiplicere Brøker, nemlig a) Hele med Brøk, og Brøk med Hele. b) Brøk med Brøk. c) Blandede Tal med Hele, og Hele med blandede Tal. d) Blandede Tal med Brøk, og Brøk med blandede Tal. e) Blandede Tal med blandede Tal.

23) At dividere Brøk, nemlig a) Brøk og blandede Tal med Hele. b) Hele, Brøk, og blandede Tal med Brøk. c) Hele, Brøk og blandede Tal med blandede Tal.

24) Blandede Opgaver af samme Art som de under (12) anførte, kun at ogsaa Brøker forekomme.

25) Reduction og 26) Resolution af benævnte Størrelse, hvori Brøk forekommer.

I det Hele behandles Dvelferne i de 4 Specier i Brøk paa samme Maade som ved hele Tal. Selve Opgaverne blive givne snart i ubenævnte og snart i benævnte Tal.

27) Parttagning. Den Vei, som jeg heri pleier at gaae, oplyses lettest ved et Par Exempler paa de benyttede Opgaver.

a) At tage i Part imod 1 Mk.

4 f.	5 f.
4 f. = $\frac{1}{4}$ Mk.	5 f. = 4 f. = $\frac{1}{4}$ Mk. + 1 f. = $\frac{1}{4}$ Mk.
7 f.	13 f. o. f. v.
7 f. = 4 f. = $\frac{1}{4}$ Mk. + 2 f. = $\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{4}$ Mk. + 1 f. = $\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{4}$ Mk.	13 f. = 8 f. = $\frac{1}{2}$ Mk. + 4 f. = $\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2}$ Mk. + 1 f. = $\frac{1}{4} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2}$ Mk.

b) At tage 15 f. i Part imod 1 Nbd.

15 f. =	1 Mk. = $\frac{1}{6}$ Nbd.
8 f. = $\frac{1}{2}$ Nbd.	15 f. =
+ 4 f. = $\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2}$ Nbd.	8 f. = $\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{6}$ Nbd.
+ 2 f. = $\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2}$ Nbd.	+ 4 f. = $\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{6}$ Nbd.
+ 1 f. = $\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2}$ Nbd.	+ 2 f. = $\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{6}$ Nbd.
	+ 1 f. = $\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{6}$ Nbd.

e) Ut tage i Part:

19 Skpd. " Spd. " Spd.
 (1 Spd. = $\frac{1}{20}$ Skpd.)
 (1 Spd. = $\frac{1}{16 \cdot 20}$ Skpd.)

26 Rod
 16 Rod = $\frac{1}{2} \cdot (\frac{1}{8} \cdot \frac{1}{20})$ Skpd.
 8 — = $\frac{1}{2} \cdot (\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{16} \cdot \frac{1}{20})$ Skpd.
 2 — = $\frac{1}{4} \cdot (\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{16} \cdot \frac{1}{20})$ Skpd.

21 $\frac{1}{2}$ Quintin.
 2 Dv. = $\frac{1}{4} \cdot (\frac{1}{4} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{16} \cdot \frac{1}{20})$ Skpd.
 $\frac{6}{12}$ — = $\frac{1}{4} \cdot (\frac{1}{4} \cdot \frac{1}{4} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{16} \cdot \frac{1}{20})$ Skpd.
 $\frac{3}{12}$ — = $\frac{1}{2} \cdot (\frac{1}{4} \cdot \frac{1}{4} \cdot \frac{1}{4} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{16} \cdot \frac{1}{20})$ Skpd.
 $\frac{1}{12}$ — = $\frac{1}{3} \cdot (\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{4} \cdot \frac{1}{4} \cdot \frac{1}{4} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{16} \cdot \frac{1}{20})$ Skpd.
 $\frac{1}{12}$ — = $\frac{1}{1} \cdot (\frac{1}{3} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{4} \cdot \frac{1}{4} \cdot \frac{1}{4} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{16} \cdot \frac{1}{20})$ Skpd.

tiplications- og Divisionsexempler, snart med snart uden Brøf; ligeledes forlanges det undertiden, at der skal regnes efter den saakaldte lange Methode, hvor Multiplicationen af Mellemedene foretages uden Hjælp af Parttagning. Paa denne Maade vannes Disciplen strax fra Begyndelsen af til at betragte alle Opgaver i almindelig Reguladetri som een eneste Art af Opgaver, blot udtrykt i forskjellige Tal, medens den i Regnebøgerne angivne Methode bringer ham til at ansee de forskjellige Forandringer for lige saa mange forskellige Regningsarter.

30) Blandede Opgaver, hvori Alt det Foregaaende anvendes.

Hertil har i Almindelighed Disciplen bragt det, naar han opflyttes i 2den Klasse. I enkelte Tilfælde ere vel ikke ret mange af de under Nr. 30 anførte Opgaver blevne regnede, medens jeg paa den anden Side, af Mangel paa et tilstrækkeligt Antal af Opgaver, ofte har maattet lade enkelte dygtige Disciple regne Selstabsregning, sammensat Reguladetri, Niedereglen, og andre i de almindelige Regnebøger forekommende Arter af Reguladetri. Hovedsagen er, at Disciplen erhverver sig Færdighed i at regne de 4 Specier i hele, brudne, ubenævnte og benævnte Tal; er denne opnaaet sees ikke saameget paa Mådsen af gennemregnede Opgaver.

Anden Klasse.

I denne Klasse kan saaledes forudsættes Tilstedeværelsen af en Deel Stof fra Reflexion, samt at Disciplen har et Slags Begreb om, at envis Sammenhæng finder Sted imellem de i første Klasse gennemgaaede Regningsarter; Læreren's Opgave bliver altsaa, deels at lede Disciplene til en klar Erkjendelse af Sammenhængen imellem disse Regningsarter, og deels at sørge for, at Stoffet for Reflexionen ad den reen historiske Wei saavidt muligt formeres, samt at de saaledes opfattede nye Phænomener ved Reflexion knyttes til de foregaaende.

Ledet af Erfaring har jeg til det første Formaaels Opnaaelse opgivet i denne Klasse at gaae streng systematisk tilværks, idet jeg i de senere Aar har ladet saadanne Sætninger som de, der kan defineres ved Bigningerne: $a + b = b + a$,

$$ab = ba, (a \pm b)c = ac \pm bc, \frac{a \pm b}{c} = \frac{a}{c} \pm \frac{b}{c}$$

$\frac{ab}{c} = \frac{a}{c} \cdot b = a \cdot \frac{b}{c}$ o. s. v., blive betragtede som Grundsetninger, der for at indsees blot behøve at oplyses ved et Exempel. Paa denne Maade bliver i Grunden Alt, hvad der vedkommer de 4 Specier i hele Tal, betragtet som Grundsetninger, og den mathematiske Behandling, om den ellers kan kaldes saaledes, begynder først med Læren om Brøk.

Da jeg første Gang prøvede mine Kræfter som Lærer i Mathematik for Begyndere, forsøgte jeg med Disciple i en lærd Skoles 2den Klasse at gaae stræng systematisk frem, men jeg fandt mig snart tvungen til at opgive denne Methode, da ifkun meget faae af de bedre begavede Disciple gjorde nogen Fremgang, og det endda kun saare langsomt, medens Mængden kom paa den Idee, at det var dem umuligt at lære Mathematik, og tabte saaledes al Lyst til at arbejde.

Stoffet for Reflexionen er iaar blevet foretaget med Læren om Decimalbrøk, idet Disciplene paa samme Maade som i første Klasse ere blevne øvede i den practiske Udførelse, for end de fik at bestille med Theorien.

Til næste Aar vil den meget tidspildende Dieteren *) blive undgaaet, idet de skrevne Hefter ville gaae i Arv til Classens følgende Disciple, saa at jeg haaber at kunne vinde Tid at gienemgaae ogsaa de 4 Specier i Bogstavregning efter samme Grundsetninger som Læren om Decimalbrøk, ligesom jeg ogsaa venter

*) Jeg veed meget vel at al Dieteren er udtryffeligt forbudt, men jeg havde intet andet Middel til at realisere den af mig for rigtig anerkjendte Plan og Methode. Forfatterne af mathematiske Lærebøger vilde vistnok stille væsentlig Nytte, hvis de foranstaltede, at de Ufinit, som egne sig for Begyndere, bleve særskildt udgivne, behandlede paa en hensigtsvarende Maade; thi vore bedre mathematiske Lærebøger, navnlig de i Arithmetik, ere, netop formedels den systematisk gjennemførte mathematiske Strængighed, efter min Erfaring næsten ubrugbare for Begyndere, medens de Lærebøger, som have opoffret den mathematiske Nøiagtighed for Popularitet ere aldeles at forkaste som Ledetraad ved den egentlige mathematiske Underviisning.

at kunne bringe det dertil, at i det mindste Glasens ældre Disciple øves i at opløse Ligninger af 1ste Grad med i een Ubekendt, en Øvelse, jeg har fundet meget hensigtsmæssig for Elever paa 11 a 12 Aar, deels fordi den er særdeles vel stiftet til at fremkalde Reflexion, og deels fordi den hos de Fleste vækker en levende Interesse for Mathematiken.

For saa meget som muligt at lette Oversigten, har jeg i den theoretiske Underviisning fulgt den Grundsætning, itkun at medtage det, som er nødvendigt til at indsee Nødvendigheden af de ved den practiske Regning brugte Fremgangsmaader, hvorhos jeg tillige har søgt at ordne de benyttede Sætninger saaledes, at de udgjøre et nogenlunde sammenhængende Heelt.

Sætningerne behandles naturligviis synthetisk, og Underviisningsmetoden er den heuristiske, saaledes som den ved 3die Klasse nærmere vil blive befreven.

Om Hovedregning, hvori Disciplene vistnok ogsaa i denne Klasse af og til bør øves, gjælder det samme, som der ovenfor er bemærket med Hensyn til første Klasse, kun at Opgaverne kunne være noget vanskeligere, ikke saa meget med Hensyn til den egentlige Regning som med Hensyn til Indflædningen.

Nedenstaaende gives en Oversigt over de gennemgaaede Sætninger af Arithmetiken, i den Orden, hvori de hidindtil ere foredragte.

A) Brøf.

1) Fastsættelse af Begrebet om Brøf. Der vises, at Brøken deels kan betragtes som een eller flere af de ligestore Dele, hvori Eenheden er deelt, og deels som en tilkjendegivet Division; i det følgende maae Bevijerne føres under begge Forsudsætninger, hvilkens Fremgangsmaade jeg har fundet særdeles vel stiftet til at vække og skærpe Tænkevoenen. Ved den egentlige mathematisk Underviisning i de høiere Classer pleier jeg derimod kun at benytte den sidste Definition, som den meest adæqvate, medens den første forekommer mig at være meget beqvem, naar, som det i denne Klasse er Tilfældet, Læren om Brøf behandles theoretisk for end de 4 Specier i hele Tal.

2) Om ægte, uægte og uegentlig Brøf, samt om blandede Tal.

3) En Brøf multipliceres med et heelt Tal, naar enten Tælleren multipliceres eller Nævneren divideres med samme, og en Brøf divideres med et heelt Tal, naar enten Tælleren divideres eller Nævneren multipliceres.

4) En Brøf bliver uforandret, naar den enten multipliceres eller divideres i Tæller og Nævner med samme Tal.

5) At bringe Brøfer til eens Benævning.

6) At forkorte Brøfer. Her vides tillige, hvorledes høieste Fællesmaal for to Tal findes, og Fremgangsmaadens Rigtighed bevises.

7) Brøfs Addition. 8) Subtraction. 9) Multiplication og 10) Division. I disse 4 Regningsarter følges den samme Orden som i den practiske Regning i første Classe.

B) Decimalbrøf.

1) Fastsettelse af Begrebet om Decimalbrøf, samt at læse og skrive denne Art af Brøfer.

2) Ved Decimalbrøf seer Forvandlingen af blandede Tal til uægte Brøf, og omvendt, blot ved at læse paa forskjellig Maade.

3) At bringe Decimalbrøfer til eens Benævning.

4) At multiplicere og 5) dividere Decimalbrøfer med 10, 100, 1000 osv.

6) At forvandle en almindelig Brøf til Decimalbrøf og 7) omvendt.

8) Decimalbrøfers Addition, 9) Subtraction, 10) Multiplication, 11) Division.

12) Uffordede Decimalbrøfer.

Underviisningen i Geometri, som begynder i denne Classe, ledes efter samme Grundsetninger som Underviisningen i Regning i første Classe, idet der blot tilsigtes en reen historisk Opfattelse, medens den indbyrdes Sammenhæng imellem de saaledes opfattede Phænomener blot berøres for saa vidt Reflexionen kan siges at paatrænge sig*). Selve Underviisnin-

*) Det turde maaskee være rigtigst at begynde med den geometriske Regning allerede i første Classe, hvor Disciplen aldeles

gen skeer saaledes, at Disciplene øves i ved Hjælp af Passer og Lineal at udføre forskjellige geometriske Constructioner; de med Blyant udførte Tegninger optrækkes siden med Tusch, hvorved Njyntlighed og Keenlighed i Udførelsen strengt paasees. Opgaverne gives i den Orden, hvori de findes i den practiske Deel af Mundtes Geometri; men da det kun vilde nytte lidet at give Disciple, som ere blottede for al Forberedelse, denne Bog ihvænde, har jeg ogsaa her maattet afhjælpe Mangelen af en passende Ledetraad ved Dicteren, idet jeg har ladet Disciplene nedskrive Opgaverne tilligemed en Oplosning omtrent i den Form, som bruges i Bjorns Geometri. Naar et Affnit, f. Ex. de 4 Regningsarter med Linier eller Vinkler, paa denne Maade er udført, gjennemgaaes det mundtlig ved Tavlen, og søger jeg da ad den heuristiske Wei at lede Disciplene til Reflexion over de historisk opfattede Phænomener. Jeg har fundet at den egentlige geometriske Underviisning i den næste Classe meget lettes ved denne Fremgangsmaade, idet Disciplene medbringe Forestillinger om geometriske Størrelser, der lettelig bringes til at gaae over til en klar og bestemt mathematisk Erkjendelse.

Tredie Classe.

Som tidligere bemærket, er det først her at den streng systematiske Underviisning i Mathematik tager sin Begyndelse; men i denne saavel som i øverste Classe er det ogsaa efter min Erfaring aldeles nødvendigt usfravigeligt, at holde sig til den Mathematiken egne Strængthed i enhver Beviisførelse; i

befinder sig i det historiske Stadium; i anden Classe vilde Underviisningen i Geometri da blive at lede efter de samme Grundsætninger som den i Arithmetik, saa at Disciplen ogsaa i denne Disciplin kunde føres nærmere hen imod Reflexionens Stadium.

modsat Fald vil Underviisningen aldeles forseile sin Hensigt, og kun i det heldigste Tilfælde vil der erhverves nogle practiske Kundskaber, der vel kunne have deres Nytte, men som dog altid ville komme til at lide af en vis Usikkerhed, der meget vanskeliggjør Anvendelsen, ikke at tale om at den practiske Uddannelse ikke er Hovedhensigten med den mathematiske Underviisning i de lærde Skoler.

Paa den rigtige Maade at begynde den mathematiske Underviisning for de i denne Klasse nylig oplyttede Disciple, er, ikke alene efter min egen men ogsaa efter de Læreres Erfaring med hvilke jeg har havt Leilighed til at conferere, et meget vanskeligt og besværligt Arbejde. Smidlertid har jeg dog havt den Fornøielse at bemærke, at Vanskelighederne synes at formindste sig efterhaanden som jeg nærmer mig til at faae min Plan for de nederste Classers mathematiske Underviisning fuldstændig realiseret, kjøndt endnu sjelden de ny oplyttede Disciple faae Pinene op, førend efter et Par Maaneders Forløb, i hvilken Tid ei gjenemgaaes mere end nogle enkelte Blade, idet jeg meget nøie passer paa, at der ei strides til en ny Sætning, førend hver enkelt af de ny oplyttede Disciple fuldkommen har begrebet, hvad der hidindtil er gjenemgaaet. Paa denne Maade gaaer vistnok ved Skoleaarets Begyndelse Underviisningen kun meget langsomt fremad, men det viser sig snart, at det Forsømte i Aarets Løb lettelig indhentes, medens jeg har kjendt mange Exempler paa Disciple, der ved en modsat Fremgangsmaade flere Gange have gjenemgaaet alle de Afsnit af den elementære Mathematik, som læres i Skolerne, uden at have noget Begreb om, hvad det egentlig var de lærte.

Som Ledetraad for Underviisningen i Arithmetik benyttes saavel i denne som i den følgende Klasse „Zürgensens elementære Arithmetik og Algebra“, 2den Udgave. Lærebogens Orden og Fremstillingsmaade følges i det Hele taget, kun at jeg istedetfor Paragrapherne 10 og 11, der handle om Bogstavregning, og som forekommer mig at være affattede mindre hensigtsmæssige for denne Klasse medens de ret vel kunne lægges til Grund for Underviisningen i Skolens øverste Klasse,

practisk har gjennemgaaet de 4 Specier i Bogstavregning, og mundtlig ledet Disciplene til at indsee Nødvigheden af den anvendte Fremgangsmaade, samt ved gjentagne Examinationer søgt at udvide og befæste den saaledes erhvervede Indsigt. I Læren om Decimalbrøt bliver Bogen aldeles fulgt, kun at den periodiske Decimalbrøt som oftest ei tages med. Ligeledes har jeg i de senere Aar fundet mig foranlediget til, af Proportionslæren at medtage saa meget, som der kan forstaaes uden at Læren om Modstørrelser er gaaet forud. Heri er jeg afvejet fra Bogens Plan, fordi Proportionslæren benyttes i Geometrien længe førend den, dersom Bogen fulgtes, blev gjennemgaaet i Arithmetiken.

Til Grund for Underviisningen i Geometri lægges i de to øverste Classer Mundtes „Lærebog i den elementære Plan geometri“, og har jeg fundet, at denne Lærebog er særdeles vel skikket til at lægges til Grund for den elementære geometriske Underviisning. Sætningerne ere nemlig ordnede saaledes, at det ene Begreb paa en naturlig Maade leder til det andet, hvorved den elementære Geometri taber det Skin af Tilfældighed, som de ældre Lærebogers Plan saa let udbredte over denne Deel af den elementære Mathematik. Som en Følge af denne Bogens Plan ere de første Sætninger saadanne, at Beviserne, der overalt ere fremstillede med megen Orden og Præcision i Formen, ere meget let overfluelige, saa at de uden Vanskelighed blive forstaaelige selv for de første Begyndere. Bogen følges aldeles, og sædvanlig bliver i denne Classe gjennemgaaet de to første Capitler, indtil Proportionslærens Anvendelse paa Geometrien.

Da jeg ei var paa det Nene med, hvorledes Underviisningen meest hensigtsmæssig kunde ledes med Hensyn til den i Bogen gjorte Adskillelse mellem den practiske og theoretiske Deel, bestemte jeg mig til, aldeles at følge Bogens Orden indtil jeg ved Brugen af samme havde samlet nogen Erfaring, og det saa meget

helleve, som først iaar den geometriske Tegneunderviisning i 2den Cl. har nærmet sig til det Maal, jeg har for Sie. For Fremtiden tænker jeg, ved enhver Sætning i den theoretiske Deel at medtage de practiske Opgaver, som støtte sig paa samme. Herved maae rigtignok nogle af Cirkelens Fundametalegenfkaber blive betragtede som Grundsætninger, men deels ere disse saadanne, som let umiddelbart gjøres indlysende, og deels bliver hele den practiske Deel senere i øverste Classe behandlet med systematisk Nøiagtighed.

Ifølge den Grundsætning, at i denne Classe enhver Udvidelse af Begreberne bør skee igjennem en reen historisk Opfattelse, behandles Mathematiken her synthetisk, idet der ved enhver Sætning nøiagtig bestemmes, hvad der er Hypothesis og Thesis, førend der strides til nogen Beviisførelse. Naar jeg har overbevist mig om at dette er opfattet, tager jeg en af Classens Disciple op til Tavlen, og søger at lede ham til selv at udfinde Beviset, hvorved jeg lader de øvrige Disciple hjælpe ham naar han standser. Er paa, denne Maade en Sætning gennemgaaet, gjentages Beviset i Sammenhæng uden noget som helst Spring i Slutningerne enten af mig selv eller af en af Disciplene, og Hovedpuncterne i samme fremhæves klart og bestemt. Naar Disciplene have forberedet sig paa det saaledes gennemgaaede Pensum, foretages under Examinationen saadanne smaa Forandringer i Sætningernes Form at Disciplene nødes til selvstændig Eftertanke, og Opmærksomheden henledes paa den Forbindelse, hvori den omhandlede Sætning staaer med tidligere gennemgaaede, hvorved det tilfælde fremhæves, naar en foregaaende Sætning er at betragte som et specielt Tilfælde af den som nu behandles. Ligeledes ledes Disciplene, især i Arithmetiken, til selv at udfinde Anvendelsen og til at udføre de saaledes udfundne practiske Opgaver. Naar et Udsnit paa denne Maade er gennemgaaet lader jeg førend der gaaes videre kortelig repeteres, idet jeg, begyndende fra en af de sidste Sætninger, lader Disciplene

vise, paa hvilken eller hvilke foregaaende denne støtter sig; herfra gaaes paa samme Maade atter et Skridt længere tilbage, og saaledes videre indtil det hele Ufsnit er gjenne-gaaet. Dernæst begyndes med det omhandlede Ufsnits første Sætning, og der vises, hvorledes denne leder til en følgende, og saaledes videre, idet Disciplene bringes til at indsee, hvorledes de foregaaende Begreber ganske naturligt medfører de efterfølgende. Ved Skoleaarets Slutning gjentages det hele gjenne-gaaede Pensum paa samme Maade, og har jeg fundet, at Disciplene herved vinder et Overblik over det Lærte, som særdeles meget letter den videre Fremgang.

Om Underviisningen i Arithmetik bemærkes det specielt, at Beviserne i Begyndelsen føres heelt igjennem saavel med Bogstaver som med Talstørrelser, medens jeg senere indskræm mig til, at lade det fundne Resultat anvende paa givne Talstørrelser. Ligeledes øves de ældre Disciple i at behandle Sætningerne analytisk, for derved saa meget som muligt at lette dem Overgangen til

Fjerde Klasse.

Formaalet for den mathematiske Underviisning i denne Skolens øverste Klasse er naturligviis at uddanne de unge Mennesker saa vidt, at de ere fuldkommen modne for den academiske Underviisning. Skal dette Formaal siges at være naaet, maa Unglingen ikke alene bevæge sig med Lethed overalt paa Reflexionens Gebet, men han maa ogsaa være kommet paa et saadant Udviklingsstrin, at han ikke befinder sig i en aldeles ubekjendt Region, naar han under den første academiske Underviisning bliver ledet i en reen speculativ Retning.

Først i denne Klasse bliver Frugterne af hele den tidligere mathematiske Underviisning synlige, først her faaer Unglingen ret levende Interesse for Videnskaben, og søger selv ivrig at udvide sine Kundskaber, hvorved Arbeidet bliver let og behageligt for Læreren;

her er det ei længere nødvendigt at drive paa videre Fremadfriden, medens tværtimod, idetmindste efter min Erfaring, Læreren meget ofte for ei at tabe Maalet af Sigte maa rive sig løs fra en detailleret Underfogelse over enkelte Puncter, ind i hvilken Disciplenes Bidebegjærlighed har ført ham.

Hvert Aar bliver af Arithmetiken af den hele Classe gennemgaaet og repeteret det til exam. art. befalede, saaledes at der i det nye Skoleaar begyndes med det Afsnit, hvortil tredie Classe i det forrige Skoleaar endte. Ved Underviisningen følges i det Hele taget Bogens Plan, kun at jeg har fundet det hensigtsmæssigt, at behandle enkelte Afsnit med nogen mere Udførlighed, f. Ex. Læren om Betingelserne for Convergens og Divergens, og Læren om Roduddragning, hvilken sidste jeg har indledet med at give Disciplene et Begreb om Binomialformlen; men da denne paa dette Sted ei godt kan bevise exact, er jeg blevet staaende ved en Art af Inductionsbeviis, idet jeg har viist, hvorledes man ved simpel Multiplication kan opbygge et Binomium til de successive Potenser og dernæst gjort opmærksom paa, hvorledes de saaledes erhvorte Rækkeudviklinger lader sig bringe under en saadan Form, at en almindelig Lov for Udviklingen af $(a + b)^n$ lader sig finde*). Ved denne Fremgangsmaade er jeg blevet sat istand til at give Læren om Rodextraction et større Omfang, idet der ganske i Almindelighed bliver viist hvorledes den nte Rod uddrages af et Tal. Fremdeles er Proportionslæren forøget med Anvendelsen paa de forskjellige Arter af Regula-detri, et Afsnit der viist neppe bør forbigaaes i den elementære Arithmetik. Endvidere er af den hele Classe gennemgaaet

*) Jeg har havt den Fornøielse, at de dygtigere Disciple ei have følt sig tilfredsstillende ved denne Beviisførelse, som de fandt ei at være tilstrækkelig begrundet i Analysens Natur, og har derfor maattet love, inden Skoleaarets Ende at give dem et streng mathematisk Beviis for den omhandlede Sætning.

Læren om arithmetiske og geometriske Progressioner, og endelig ere for Geometriens Skyld Ligninger af 1ste og 2den Grad blevene practisk indrøvede.

Plangeometrien er iaar af Candidater gennemgaaet efter Bjørns Lærebog, næsten overalt med saadanne Forandringer og Tillæg, som denne Lærebog saa høilig trænger til. Den øvrige Deel af Classen har benyttet Mundts Geometri *), af hvilken hele den theoretiske Deel, og endeel af den practiske er gennemgaaet. Bogen er fulgt aldeles, kun at Proportionslæren, som denne Lærebog behandler med specielt Hensyn til Anvendelsen paa Geometrien, er læst efter Jürgensens Arithmetik, med de nødvendige Tillæg, hvoraf følger, at Henvisningerne til dette Ufsnit ere undergaaede forskjellige Rettelser. Saa meget som muligt har jeg søgt at behandle Geometrien analytisk, og at vænne Disciplene til at fremstille algebraiske Udtryk ved geometrisk Construction, hvorved især Læren om Delingen af en Cirkels Peripheri i lige store Dele er blevet behandlet temmeligt udførligt, idet ikke alene Polygon siden er blevet fremstillet som en Function af Radius, og konstrueret som saadan, men omvendt ogsaa Radius som en Function af Polygon siden, og de erhholdte Udtryk fremstillede ved geo-

*) Da jeg ifjor Efteraar med Universitets-Directionens Samtykke indførte en ny Lærebog i Geometri, fandt jeg det urigtigt, at lade Candidaterne i det sidste Aar sætte sig ind i et aldeles nyt System, hvorfor jeg lod dem vedblive at benytte Bjørns Lærebog i særskilte Timer, medens 3die Klasse og den øvrige Deel af 4de Klasse fulgte Mundt. Herved begik jeg imidlertid en Feil, da det vilde have været rigtigst at indfrånke Indførelsen af den nye Lærebog til 3die Klasse, idet 4de Classes Fremgang i Geometri er blevet meget forsinket, fordi Systemet i den gamle Lærebog ikke alene maatte aldeles forkastes, men endogsaa gjorde det vanskeligere for Disciplene at sætte sig ind i det nye System.

metrisk Construction. Overhovedet gjøres de unge Mennesker saa snart som muligt bekendt med Begrebet „Function“, og øves, hvor Leilighed gives, (s. Ex. i Læren om π og Rækkeudviklinger osv.) i at skjelne imellem Constanten og den Variable, samt i at samle for sig de til enhver af disse hørende Størrelser. Ved Slutningen af Skoleaaret gives en Udsigt over de elementære Functioners Fundamentalligninger.

Foruden de hidindtil omhandlede Udsnit er af Candidaterne gennemgaaet a) en temmelig fuldstændig Theorie af Vigninger af 1ste og 2den Grad med een og flere ubekjendte, b) Læren om Logarithmerne, og den dermed i Forbindelse staaende Annuitetsregning, og endelig af nogle af de dygtigste, c) den plane Trigonometri. Disse Udsnit ere ikke blevne behandlede saa udførligt som i det academiske Foredrag til 2den Examen, idet jeg i at lede denne Underviisning har ladet det være min Opgave, at gennemgaae blot saa meget at det blev mig muligt, dels at skaffe de unge Mennesker et tydeligt Begreb om den practiske Anvendelse og dels at give dem et klart Overblik over Theorien. Ved i flere Aar at manuducere til 2den Examen har jeg nemlig havt Leilighed til at bemærke, at det i Almindelighed staaer sig meget slet med Candidaternes Kundskab i Mathematiken til denne Examen, og det i den Grad, at om ogsaa Bedkommende har gjort en ret god Examen i denne Disciplin, saa har han dog inden en ganske kort Tid end ikke Begreb om, hvad han har lært; ligeledes har jeg havt Leilighed til at overbevise mig om, at Grunden til dette Phænomen, der maatte være saa meget mere paafaldende, som det academiske Foredrag er klart og tydeligt nok, hos dem fra Skolerne tilstrækkeligt forberedte, var den, at man ei gjorde sig den Uleilighed ad Erfaringens Vej at overbevise sig om Rigtigheden af de ved de mathematiske Undersøgelser vundne Resultater, og derfor ei var istand til at skaffe sig et klart Over-

blik over Theorien, der, naar det academiske Foredrag skal kunne kaldes videnskabeligt, maa fordybe sig i Undersøgelser, som gjør det noget vanskeligt for Begynderen at faae en sammenhængende Oversigt over det hele System.

Med Hensyn til Underviisningsmethoden har jeg havt for Øie, 1) at det intellectuelle Dannelsesstrin, hvorpaa de unge Mennesker befinde sig, synes at fordre, at Phænomenets Nødvendighed bliver godtgjort før end dets virkelige Tilstedeværelse bliver efterviist, og 2) at de unge Mennesker vænnes til saameget som muligt at arbejde paa egen Haand. I Overensstemmelse hermed behandles Mathematiken i det Hele taget analytisk, og saa vidt muligt skeer Forberedelsen hjemme uden foregaaende Gjennemgaaen, men hvor denne er aldeles nødvendig, skeer den saa kort som muligt, og holder sig aldeles til Bogen uden at befatte sig med den practiske Anvendelse, hvor denne ikke netop selv er Gjenstanden, der skal fremhæves. Naar et Afsnit af særdeles practisk Vigtighed, f. Ex. Roduddragning, eller Læren om π , skal gjennemgaaes, da pleier jeg foreløbigt blot at gjennemgaae saa meget af Theorien, at Nødvendigheden af den practiske Anvendelse kan indsees, og først naar en tilstrækkelig Øvelse heri er erhvervet behandles Theorien udførligt. Herved opnaaes den store Fordeel, at der habes en temmelig klar Oversigt over det hele Afsnit, førend der trænges ind i Detaillen af Theorien, hvorved de unge Mennesker blive istand til, ret tydeligt at indsee Betydningen af sammes enkelte Puncter, hvoraf mange ellers vilde forekomme dem at staae aldeles isolerede, og saaledes tabe en stor Deel af deres Interesse. Under Examinationen er det, at den egentlige Virksomhed fra Lærers Side finder Sted. Under denne søger jeg altid at stille Spørgsmaalene saaledes, at de ei kunne besvares ligefrem efter Bogen, ligesom ogsaa altid den practiske Anvendelse ombygges

lig tages med. Naar Velighed gives, fremsættes til mundtlig Besvarelse saadanne Opgaver, som det forhaanden værende Pensum paa en eller anden Maade giver Anledning til (f. Ex. i hvilke Tilfælde er det muligt, af to givne Sider at construere et Parallelogram, der er lige saa stort som et givet Parallelogram? at udføre denne Construction, mangfoldige Opgaver i Væren om π o. s. v.). Saadanne Opgaver, som de unge Mennesker ad den heuristiske Wei ledes til at opløse, forbereder jeg mig aldrig paa iforbeien, fordi jeg har bemærket, at det fremkalder en større Selvvirksohmhed, naar Classen bliver Vidne til de undertiden forgjæves Forsøg, der gjøres paa at løse en Opgave, førend det Rette bliver udfundet, idet nemlig de unge Mennesker føle en høi Grad af Tilfredsstillelse, naar de hvad undertiden fleer, finder en Opgaves Opløsning, førend Læreren selv er kommet paa det Rene med samme. Ved denne Øvelse gjøres et stort Skridt henimod Speculationens Stadium; men den kan ikkun foretages i øverste Klasse, og der endog-saa som oftest kun med Candidaterne, medens i 3die Klasse det allermindeste Spor af Usikkerhed hos Læreren kun vilde tjene til at forvirre Disciplene.

Undertiden gives ogsaa saadanne Opgaver som de nylig nævnte til skriftlig Besvarelse; men hermed har jeg maattet gaae meget varsomt tilværks, da hos os den øverste Klasse kun er levnet en saare ringe Forberedelsestid, og denne desuden er saa stærkt optaget af andre Discipliner, at jeg maa ansee det for uforsvarligt at bebyrde Disciplene mere end høiest nødvendigt. De saaledes fremsatte Opgaver forlanges derfor ei besvarede til nogen bestemt Tid, men leveres efterhaanden som de blive færdige til forskjellige Tider, ikke som en fuldstændig mathematisk Udarbeidelse, hvilket vistnok vilde have været det rigtigste, men kun som fleevne Momenter, hvortil Bedkommende fører en mundtlig Forklaring.

Repetitionen skeer paa samme Maade som i 3die Klasse, kun noget mindre omstændeligt, idet mange Puncter, som der maatte behandles meget udførligt, her blot behøve kortelig at berøres. Især har jeg fundet den sidste Repetition ved Skoleaarets Slutning at være af indgribende Vigtighed, da det herved erholdte Overblik gjør det let for de unge Mennesker at orientere sig overalt i Systemet.

Auhang.

Først efterat Trykningen af foranstaaende Afhandling var paa-
begyndt, faldt det Numer af „Fædrelandet“ mig ihænde,
hvori Hr. Steen, idet han anmelder sin elementære Arith-
metik, har fremsat nogle Bemærkninger om den mathematiske
Underviisning. Jeg har altsaa under Udarbejdelsen af min
Afhandling ikke kunnet benyttet disse med megen Sagkundskab
og videnskabeligt Overblik affattede Bemærkninger, hvorfor det
saa meget mere maatte interessere mig at see, at vi i Hoved-
sagen ere enige, og at de enkelte Differentpuncter muligen ikke
ere saa væsentlige, at de jo ved nærmere Forklaring for største
Delen ville bortfalde. For at fremkalde en offentlig Discus-
sion skal jeg tillade mig i Korthed at fremhæve blot et Par
af disse Puncter, som forekomme mig at være de væsentligste,
og opfordrer tillige venstabeligst Hr. Steen til, offentlig at
fremsette de Bemærkninger, som min i det Foregaaende temme-
lig detailleret fremstillede Plan og Methode muligen kan give
ham Anledning til, for at vi saaledes kunne bidrage vort til
at fremkalde en Reform i den mathematiske Underviisning,
hvilket vistnok paa mange Steder, især i de lærde Skoler, maa
ansees for saare nødvendigt og ønskeligt.

1) Hr. S. er af den Mening, at den theoretiske Under-
viisning i Mathematik bør ledes aldeles efter samme Plan og
Methode baade i de lærde Skoler og i Realskolerne, saa at
Forstjellen ene skulde bestaae deri, at Realisterne blive mere
øvede i den practiske Anvendelse. Skjendt jeg i det Fore-

gaaende udførligt har søgt at begrunde min fra Hr. S.'s noget afvigende Mening, kan jeg dog ikke undlade endnu at tilføie et Par yderligere Bemærkninger. Hr. S. har vistnok Ret naar Talen er om en reen videnskabelig Realskole, hvorfra Eleverne gaae over til en høiere Underviisningsanstalt, for der at fuldende deres Uddannelse; men af Realskoler med en saadan Tendents eksisterer der i Danmark kun een eneste*) nemlig i Aarhus, og der er ingen synderlig Sandsynlighed for, at den nulevende Generation vil see flere af denne Art fremstaae, idet Fordringerne, som man endnu i vore Dage gjøre til en Mand, der skal indtage en hæderlig Stilling i det borgerlige Samfund, i Almindelighed ere meget moderate. Af denne Grund kan man nemlig ei vente at beholde den til en borgerlig Stilling bestemte Dreng i de saakaldte Realskoler længere end til det 16de Aar, da han indtræder i sin tilkommende Virkefreds; jeg maa derfor baade i theoretisk og practisk Henseende ansee det for rettest, at man under de bestaaende Forhold i Realskolerne foredrager Mathematiken efter et ei altfor meget i den reen videnskabelige Detaille gaaende System, for at det unge Menneſte ved Skoleaarenes Ende kan have et Overblik over den elementære Mathematiks Hovedsætninger, og ei skal see sig nødt til at afbryde en efter et vidtløftigere System ledet Underviisning paa Halvveien. De enkelte unge Menneſker, som have bestemt sig for den høiere realistiske Dannelse, ville, naar et saadant Overblik over det hele System først er erhvervet, lettelig i kort Tid kunne bringes til at omfatte ogsaa den fjernere Detaille, og da nu en større Mandsmodenhed er opnaaet, vil Mathematikens Studium langt lettere

*) Saavidt mig bekjendt kan ingen af de kjøbenhavnske saakaldte Realskoler regnes i denne Classie; dog maa jeg udtrykkeligt bemærke, at jeg herom ei kan have nogen paa egen Erfaring støttet Overbeviisning.

end i en tidligere Alder kunne ledes saaledes, at Mangelen af et filosofisk System, om end ei fuldkommen, saa dog nogenlunde erstattes.

2) Med Hensyn til det Omfang, som Hr. S. troer at den mathematiske Underviisning i de lærde Skoler bør gives, kan jeg ei andet end være enig med ham, og maa meget beklage, at Tiden ei altid tillader at bringe det saa vidt. Jeg vilde endog saa finde det rigtigt, at tillige Stereometriens Hovedsætninger bleve gennemgaaede i de lærde Skoler, idet denne Afdeling af Mathematiken i hele sit Væsen aldeles ligger indenfor de samme Grændser som den elementære Plangeometri. I de Skoler, hvor 4de Klasse er deelt i to Afdelinger, gaaer det meget vel an, selv ved det nu almindeligt til Mathematisk anviste Timeantal af 4 Timer om Ugen, at udstrække den mathematiske Underviisning til de fem enkelte elementære Functioner, men hvor dette ikke er Tilfældet, maae Extratimer anvendes, hvilket, selv om Læreren vil give disse uden nogen Erstatning, vil være forbundet med adskillige Uanskeligheder, saalænge det ei bliver ligefrem befalet at Candidaterne ved exam. art. skulle gjøre Niede for Mathematiken i det ovenfor antydede Omfang.

Med Hensyn til Ligningernes Theori, den logarithmiske og trigonometriske Function, da troer jeg, som i den foregaaende Afhandling er bemærket, at man i Skolerne bør indskrænke sig til Hovedsætningerne, dog saaledes at disse for sig komme til at udgjøre et sammenhængende Heelt, medens det forbeholdes det academiske Foredrag at udvide og fuldstændiggjøre Systemet, saa at paa denne Maade den academiske Underviisning i Mathematisk kommer til at staae i samme Forhold til Skoleunderviisningen, som den i de øvrige Videnskaber, hvori Prøve aflægges ved den første Deel af 2den Examen.

3) Med Hensyn til Planen og Methoden, hvorefter Underviisningen i de forskjellige Stadier bør ledes, synes Hr. S.

ei at være saa ganske enig med mig, idet han, hvis jeg ellers har forstaaet ham rigtig, vil, at en streng mathematisk Behandling af Talarithmetikken umiddelbart skal slutte sig til den practiske Regning, medens jeg foretrækker en indledende Underviisning, hvor Alt hvad der vedkommer de 4 Specier i hele ubenævnte Tal betragtes som Grundsætninger, saa at den mathematisk Behandling først begynder med Læren om Brøk. Som i den foregaaende Afhandling er bemærket har jeg i mit første Læreraar selv forsøgt at lede Underviisningen for Begyndere efter den af Hr. S. antydede Methode, uden dog at komme til et onskeligt Resultat, skjøndt jeg udtrykkelig maa bemærke, at jeg ei lægger synderlig Vægt paa denne Erfaring, da jeg baade savnede en passende Ledetraad ved Underviisningen, og Eleverne desuden vare mindre godt forberedte i den practiske Regning. Imidlertid forekommer det mig dog, at deels Resultatet af min i de senere Aar anvendte Fremgangsmaade, og deels de ovenfor fremhævede theoretiske Grundsætninger for al Underviisning berettiger mig til at antage, at den af mig anvendte Methode ei er aldeles feilagtig. Ved Opflyttelsen i 3die Klasse, hvor hos os den egentlige mathematisk Underviisning begynder, har jeg nemlig fundet, at de efter den i det Foregaaende angivne Plan underviste Disciple temmelig snart med Lethed fatte Bewiser, der ere førte med Bogstaver; ligeledes har Erfaring lært mig, at saadanne Disciple uden nogen Vanskelighed bringes til at indsee Anvendelsen af de ved Bogstaver i Almindelighed udtrykte Sætninger paa det decadiske Talsystem, hvorved tillige erhverves et tydeligt Begreb om Talsystem i Almindelighed. Ogsaa tror jeg, at der ved den af mig fulgte Underviisningsplan, spares en ikke ubetydelig Tid, hvilket ingenlunde er uvæsentligt, naar Talen er om den mathematisk Underviisning ved en lærd Skole, hvor saa mange andre Discipliner har Krav paa Elevernes Opmærksomhed.

4) Skjøndt jeg troer i det Foregaaende at have talt tydeligt nok, undlader jeg dog ikke for at forebygge al Misforstaaelse at bemærke, at Hovedhensigten med den af mig saa ofte fremhævede practiske Anvendelse ved den egentlige mathematiske Underviisning er den, at skaffe Disciplene en klar Indsigt i de theoretiske Læresætninger, medens den Nytte, som de udførte Regningsarter muligen kunne yde i virkelig forekommende Tilfælde, bliver fremhævet, vel ei som nogen uvæsentlig, men dog som en aldeles tilfældig Omstændighed.

Hermed slutter jeg disse løst henkastede Bemærkninger, og meget skulde det glæde mig om Hr. Steen ved en Replik vilde foranledige en fuldstændig offentlig Discussion over en Gjenstand, som vistnok, især med Hensyn til de lærde Skoler, fortjener en næiere Drøftelse.

Efterretninger

om

Malborg Kathedralskole

i Skoleaaret

1842—1845.

Udgivne

af

Skolens Rektor.

Malborg.

Trykt i Stiftsbogtrykkeriet.

1843.

Den aarlige offentlige Examen holdtes, efter Anmeldelsen i forrige Aars Skolefterretninger, i Slutningen af August og i Begyndelsen af September med 67 Disciple, som vare fordeelte i 5 Afdelinger, hvoraf de 2 alene tilhørte 2den Klasse, hvis Discipeltal var saa stort, at en Deling af Klassen var anseet nødvendig for Underviisningens Fremme. Af disse 67 Disciple blev Louis Cohen, en Kjøbmands Søn her af Byen, som ansaaes moden til Opflyttelse i anden Klasse, uventet borttrykket efter en heftig Sygdom ved Døden i de sidste Examens Dage. Til Universitetet dimitteredes 6 haabefulde Ynglinge. I 4de Klasse bleve 7 tilbage og 10 optoges af 3die Klasse. I 3die bleve 7 tilbage og 6 opflyttedes af 2den Klasse. I 2den forbleve 16, hvortil kom 5 fra 1ste. I 1ste forbleve 9.

Ved Examens Ende vare altsaa af 67 kun 60 tilbage I Skolen optoges 14 nye Anmeldte, hvorved det hele Discipelantal blev 74, som dog i Aarets Løb formindskedes ved Trendes Udmeldelse, hvis Bestræbelser for at vinde Fasthed i de gamle og nyere Sprog vare og bleve uheldige. Disse 3, N. S. Hoyer af 4de Kl., C. C. Bang af 2den og Nik. Bøggild af 1ste Kl., anbragtes af deres Forældre paa en hensigtsmæssigere Maade, og fik en Bestemmelse, der passede sig bedre for deres Evner og Tilbøielighed.

De specielle Karakterer,

som tildeelttes de fra Halsborg Kathedralskole i Maret 1842 dimitterede Kandidater ved Examen Artium, vare følgende:

Navne.	Udarb. i Mo- derøm.	Latin.	Latinsk Stil.	Græsk.	Hebr.	Reli- gion.	Geogra- phi.	Historie.	Arith- metik.	Geo- metri.	Lydst.	Frausk.	Hoved- Karak- teer.
Brasch.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	L. pc.	Laud.	L. pc.	L. pc.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.
Cortsen.	Laud.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	Laud.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.
Trojel.	Laud.	H. ill.	N. cont.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	L. pc.	Laud.	Laud.	H. ill.
Møller.	Laud.	L. pc.	H. ill.	L. pc.	Laud.	H. ill.	L. pc.	L. pc.	L. pc.	Laud.	L. pc.	L. pc.	Laud.
Gjerloff.	Laud.	Laud.	H. ill.	L. pc.	Laud.	H. ill.	L. pc.	L. pc.	L. pc.	Laud.	Laud.	L. pc.	Laud.
Schmidt.	Laud.	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	L. pc.	Laud.

I samme Maaned underkastede sig de i Efteraaret 1841 her fra Skolen dimitterede 4 Kandidater den sidste Halv-
deel af anden Examen, hvorved tilkjendtes Koefoed Udmærkelse, Hagerup bedste Karakter og Fabricius og Nybsham
næstbedste.

Af de i dette Skoleaar optagne 14 nye Disciple ere følgende 2 anviste Plads i anden Klasse:

1. Wilhelm Winde, Faderen Eier af Burholt i Bønslyssel.
2. Hans Jakob Julius Mygind, Faderen Soldbetjent i Ringkjøbing.

De øvrige 12 fik alle Plads efter deres forskellige Fremgang i første Klasse, saa at 3 anvistes Plads paa øverste Partie, og Resten blandt de første Begyndere; nemlig:

3. Johan Ludvig Wittrog, Fad. Lieutenant og Proviantsforvalter i Kristiansted paa St. Croix.
4. Frank Lorenz Bøggild, Fad. Cand. pharm., har en Landeiendom i Dronninglund Sogn i Bønslyssel.
5. Niels Lauritz Mørch, Fad. har en Landeiendom i Hals Sogn.
6. Arnold Emil Meyer, Fad. Forpagter af Borglumkloster.
7. Conrad Mehders Færø, Fad. Eier af Hals Ladegaard.
8. Niels Julius Strandgaard, Fad. Soldinspektør i Ebeltoft.
9. Lauritz Wilhelm Nyegaard, Fad. Assistent hos Soldinspektøren i Halsborg.
10. Peder Weile, Fad. Kjøbmand i Halsborg.
11. Hans Christian Nyholm, Fad. Proprietair til Baggessvogn.
12. Karl Julius Thorbrøgger, Fad. Justitsr. Soldkasserer i Halsborg.
13. Iver Markus Kjerulff, Fad. Godsforvalter.
14. Ernst Bogislaus Wesenberg, Fad. Amtstuefuldmægtig i Halsborg.

Med disses Optagelse bleve de to nederste Klasser saaa talrige, at Man ei alene nødtes til atter i indeværende Aar

at dele anden Klasse i 2 Afdelinger, ligesom ifjor, men ogsaa at tage i Overveelse, hvorledes der kunde sørges for den nederste Klasses Lærb paa den meest passende Maade efter Omskændighederne. Erfaring havde allerede i nogle Aar viist i denne Klasse, hvor Disciplene vare af forskjellig Fremgang, og Nogle vare aldeles Begyndere i Latin, medens Andre havde nydt et heelt Aars Underviisning, at det ene Parti maatte sinke det andets Fremgang; ligesom Man ogsaa fandt ved sidste Aars Examen (da Antallet dog kun var 15) i Ungdommens usædvanlig ringe Fremgang i Latin, en paafaldende Stadfæstelse paa Lærers Ytring i forrige Aars Skoleefterretninger (S. 11 og 13), at han ansaae det ham tildeelte Timetal for utilstrækkeligt til at lægge en fast Grund hos Lærlingen. Paa den anden Side kunde det eiheller med Frihed indrømmes, at Underviisningen i Latin i denne Klasse, under een Lærer, skulde tillægges det dobbelte Antal Timer som Læreren ansaae nødvendige, hvis han skulde opfylde de almindeligste Fordringer saaledes, at han kunde tilfredsstille sig Selv og Andre; thi det vilde aldeles stride mod det Hensyn, der burde tages baade paa Begyndernes Lærb, naar de ikke skulle støves og tabe Lysten, og tillige paa Forholdet til den Tid, den øvrige Skoleunderviisning kunde gjøre billig Fordring paa. Man fandt det derfor rigtigt at dele første Klasse i 2 Hold, alene i Latin, og da denne Foranstaltning vilde medføre flere Forandringer og Omsætninger af Lærernes Timer m. v. indstillede Man Sagen til den kgl. Universitets og Skoledirection, som bevilgede:

1. At første Klasse deles i de latinske Timer i tvende omtrent lige store Hold, som undervises af 2 forskjellige Lærere, saaledes at Kandidat Termiin underviser de Ældre, eller **proveciores**, og Kandidat Claudi paa samme

Tid de Ungre, eller Begynderne, hver for sig i 10 Timer ugentlig.

2. At Overlærer Goding, istedetfor fremdeles at være bunden til det trættende Arbejde med Elementarunderviisningen i første Klasse, som han i saa mange Aar har havt, nu efter sin Alder nyder den Lettelse at gaae over til Underviisningen i Latin i anden Klasse's øverste Afdeling, uden Forøgelse derved af hans Læsetimer, der vedblive at være, som hidtil, i alt 21 Timer ugentlig.
3. At Kand. Termini overtager Underviisningen i Latin i anden Klasse's nederste Afdeling paa samme Tid, som Overlæreren læser i Klasse's øverste Afdeling, men afgiver til Kand. Claudi Underviisningen i Religion og Dans i første Klasse 6 Timer ugentlig.
4. At Termini's og Claudi's øvrige Læsetimer blive de samme som hidtil, kun at Termini nu ved denne Forandring erhoder 31 Timer og Claudi 29 Timer ugentlig, hvorfor de modtage den sædvanlige Betaling som Timelærere.
5. At Sokalet i næstøverste Læsesal i 3 Timer ugentlig benyttes paa een Tid, baade af tredje Klasse og første Klasse's øverste Afdeling, dog saaledes, at der ved at ophænge et Seildugs malet Teppe, der kan op- og nedrulles, kan forebygges, at denne Forening i samme Læseøvelse ei skal blive forstyrrende for Underviisningen.

Ved denne Foranstaltning, som begyndte sidste Nytaar, vandtes, at første Klasse's Disciple, hvor Tiden sjelden tillod, at de foresatte latinske Grammatiks og Tydnings Lektier bleve examinerede, før flere Portioner vare opsamlede til at gjøre Regnskab for paa eengang, nu hensigtsmæssigen kunde blive skilte daglig ved deres foresatte Pensum, ligesom og at fornyet Lyst er vaakt hos Disciplene, og de nye Lærere synes baade

med Iver og Held at stræbe efter ved Grundighed og streng Nøiagtighed at træde i deres dygtige Forgængers og Lærers Fodspor. At anden Klases øverste Disciple, Aspiranterne til Opflyttelse i tredie Klasse, ogsaa maae have vundet ikke lidet ved at nyde Overlærerens Veiledning, kan ingenlunde være underkastet Tvivl; ligesom og det unegteligen maa være behageligere og lettere at undervise 10 temmelig modne Dreng, end at trættes ved at meddele og indprykke 20 deels raa Begyndere, deels ved privat Underviisning stundom forkvallede Elever, Sprogets første Elementer. Ved denne Forandring vandt man og let Leilighed til at indføre Madvigs latinske Sproglære blandt nederste Afdeling, og saaledes uden Bamskelighed efterhaanden at fortsætte Underviisningen efter samme i de paafølgende Aar. I Timetallet skete aldeles ingen Forøgelse for nogen af de øvrige Lærere, undtagen for Time lærerne Fermiin og Claudi. Derimod kan man ei nægte, at Lokalet ei er det ønskeligste, og det var langt behageligere at kunne undgaae den Sammenblanding af 2 Klasser i eet Værelse, men da dette for Tiden er kun 3 Timer ugentlig, har Man hellere troet at burde træffe dette Arrangement, end foreslaae Anvendelsen af et Par Stuer i nederste Etage af Skolebygningen, hvorved Lærernes Huusleilighed vilde lide en ubehagelig Indskrænkning.

Disciplene have siden Nytaar været ordnede i 6 Afdelinger saaledes:

Fjerde Klasse.

1. G. T. Gregersen. 2. J. P. Christensen. 3. S. y M. Schwarz. 4. G. v. Spretkelsen. 5. F. Hvas. 6. L. S. F. Wilhelmsen. 7. J. N. Stochholm. 8. P. B. Christensen: 9. P. Nielsen. 10. H. P. Theilmann. 11. P. C. Olsen. 12. S. C. Spærck. 13. J. N. L. Schjørring.

14. T. H. N. Søderberg. 15. W. T. Lorenzen. 16. H. J. Blichfeld.

Tredie Klasse.

1. J. L. Jensen. 2. N. F. Hansen. 3. H. v. Spretkelsen. 4. H. E. Winde. 5. W. C. Tøsem. 6. N. M. Gjern. 7. H. N. Gregersen. 8. F. J. Møller. 9. J. Kjerulff. 10. M. C. F. Bladt. 11. P. P. Wanning. 12. T. W. Boesen. 13. J. B. Gjern.

Anden Klasse A.

1. J. H. Møller. 2. H. P. Malmstrøm. 3. C. E. Brorson. 4. J. N. Herfind. 5. M. Herfind. 6. N. W. Ferslew. 7. F. Moltke. 8. N. Koesøed. 9. F. J. Kolding. 10. C. Stochholm. 11. C. T. Lange.

Anden Klasse B.

1. S. Strandgaard. 2. C. Kurzhals. 3. F. Satterup. 4. N. H. Wulff. 5. D. Bøggild. 6. F. Cohen. 7. C. Wanning. 8. N. Christensen. 9. C. Thorbrøgger. 10. W. Winde. 11. H. G. J. Nygind.

Første Klasse A.

1. C. M. Krarup. 2. D. N. Hilligjoe. 3. J. Bahl. 4. J. F. Wulff. 5. F. B. Lange. 6. J. L. Wittrog. 7. F. L. Bøggild. 8. N. L. Mørch.

Første Klasse B.

1. N. E. Meyer. 2. C. N. Færø. 3. N. Jul. Strandgaard. 4. L. W. Nygaard. 5. C. F. W. Ackermann. 6. L. F. Schulz. 7. T. Borregaard. 8. P. Weile. 9. H. C. Nyholm. 10. C. Thorbrøgger. 11. J. M. Kjerulff. 12. C. B. Besenberg.

J Lærerpersonalet er i Harets Løb ingen Forandring. Den nye Lektionstabel, hvor der i det hele findes fra den forrige kun saadanne Afvigelser, som ere en Følge af første Klases senere Deling, følger herhos:

Lektionstabel

for Nalborg Kathedralskole, approberet 21 Januar 1843.

	Mandag.	Tirsdag.	Onsdag.	Torsdag.	Fredag.	Lørdag.
8—9.	IV. Græsk. III. Latin. II. A. Latin. B. Latin. I. Religion.	IV. Latin. III. Latin. II. A. Latin. B. Latin. I. Danst.	IV. Græsk. III. Latin. II. A. Latin. B. Latin. I. Religion.	IV. Latin. III. Latin. II. A. Latin. B. Latin. I. Danst.	IV. Græsk. III. Latin. II. A. Latin. B. Latin. I. Religion.	IV. Latin. III. Latin. II. A. Latin. B. Latin. I. Danst.
9—10.	IV. Overs. af Lat. III. Historie. II. A. Historie. B. Græsk. I. A. Latin. B. Latin.	IV. Latin. III. Græsk. II. Tydst. I. A. Latin. B. Latin.	IV. Latin. III. Historie. II. A. Historie. B. Græsk. I. A. Latin. B. Latin.	IV. Latin. III. Græsk. II. Tydst. I. A. Latin. B. Latin.	IV. Latin. III. Historie. II. A. Historie. B. Græsk. I. A. Latin. B. Latin.	IV. Lat. Syntax. III. Græsk. II. Geometrie. I. A. Latin. B. Latin.
10—11.	IV. Danst. III. Religion. II. A. Græsk. B. Historie. I. Fransk.	IV. Græsk. III. Geographie. II. A. Fransk. B. Geographie. I. Tydst.	IV. Hebraist. III. Religion. II. A. Græsk. B. Historie. I. Regning.	VI. Græsk. III. Geographie. II. A. Fransk. B. Geographie. I. Regning.	IV. Hebraist. III. Religion. II. A. Græsk. B. Historie. I. Regning.	IV. Geographie. III. rom. Oldsager. II. A. Græsk. B. Geogr. I. Tydst.

11—12.	IV. Tydskt. III. Hebraisk. II og I. Gymnastik.	IV. og III. Gymn. II. Geographie. I. Calligraphie.	IV. Geometri. III. Hebraisk. II. A. Geographie. B. Fransk. I. Calligraphie.	IV. Geometri. III. Fransk. II. og I. Gymn.	IV. og III. Gymn. II. A. Arithmetik. B. Arithmetik. I. Calligraphie.	IV. Geometrie. III. Fransk. II. A. Geographie. B. Fransk. I. Calligraphie.
2—3.	IV. Arithmetik. III. Lat. Stil. II. A. Lat. Stil. B. Lat. Stil. I. Historie.	IV. Arithmetik. III. Calligraphi. II. A. Lat. Gram. B. Lat. Gram. I. Geographie.	IV. Fransk. III. Græsk. II. A. Lat. Stil. B. Lat. Stil. I. Historie.	IV. Fransk. III. Lat. Gram. II. A. Lat. Gram. B. Lat. Gram. I. Geographie.	IV. N. Test. og Gr. III. Latin Stil. II. A. Latin Stil. B. Latin Stil. I. Historie.	IV. Fransk. III. Lat. Gr. II. A. Lat. Gr. B. Lat. Gr. I. Geogr.
3—4.	IV. Historie. III. Latin Stil. II. Calligraphi. I. A. Latin. B. Latin.	IV. Religion. III. Arithmetik. II. Calligr. I. A. Latin. B. Latin.	IV. Historie. III. Geometrie. II. Calligraphi. I. A. Latin. B. Latin.	IV. Religion. III. Arithmetik. II. Religion. I. Fransk.	IV. Historie. III. Overs. af Lat. II. Calligraphie. I. A. Latin. B. Latin.	IV. Religion. III. Geometrie. II. Religion. I. Sang.
4—5.	IV. Lat. Stil. III. Dansk Stil. II. Sang.	IV. Geographie. III. Tydskt. II. Dansk. I. Sang.	IV. Tydskt. II. Dansk.	IV. Lat. Stil. II. Sang.	III. Tydskt. II. Religion. I. Sang.	IV. } Sang. III. } II. A. Arithmetik.

I indeværende Skoleaar ere følgende Pensa læste:

Latin; første Klases Disciple, som vare samlede det første Fjerdingaar indtil Nytaar, vare da deelte i 2 Afdelinger under Overlærer Goldings Veiledning. Det nederste Parti, som enten vare Begyndere, eller betragtedes som saadanne, lærte i dette Tidrum netop at declinere efter alle Declinationer, samt Reglerne for Ordnes Kjøn efter Bemærkelsen, og Begyndelsen af Bestemmelsen af Kjønnet efter Endelsen, efter Badens Grammatik. Det øverste Parti gjenemlæste i samme Tid hele Badens Formlære med Undtagelse af de Afsnit, Læreren stedse har anset for overflødige ved Elementarunderviisningen, navnlig Meget af det Afsnit om Rettskrivningen, om Distinctionstegnene, om Talens Dele; det hele Stykke om Genitiv Dannelselse i 3die Declination, om Temporum Formation, om de afvigende Præterita og Supina, om Adverbia, Conjunctionerne og Interjectionerne. Af det Tilbageblevne, eller Formlæren i strengere Forstand, stod endvidere *verba anomala* og *defectiva* tilbage, som ikke endnu vare lærte, men dog Disciplene nogenlunde bekjendte fra den mundtlige Underviisning. I Wedikes Læsebog er deels ifjor, deels i Aar tydet det 5te Afsnit af mythologisk Indhold; i det 4de eller naturhistoriske Afsnit var læst ifjor fra Nr. 22 til 50, og nu nylig fra Nr. 3 til 10. Iøvrigt er Lærerens Methode bekjendt fra tidligere Meddelelser. Disciplene declinerede og conjugerede flittigen paa deres Tavler, skrev Gloser og lærte dem udenad, oversatte lette Stykker af Ellendts Læsebog osv.

Ved Klases Deling fra Nytaar af, overdroges det Candidat Claudi at fortsætte Underviisningen for nederste Parti. Da man ansaae det for hensigtsmæssigt ved denne Anledning at indføre Madvigs Sproglære, og de sidst indkomne Disciple havde, som nylig ommeldt, allerede læst Decl-

nationerne og en stor Deel af Kjønnsreglerne efter Badens Grammatik, var det nødvendigt for i Aar at lade dem tilendebringe efter samme disse Regler. Declinationerne derimod indøvede Læreren efter Madvig, som Disciplene med Lethed nemmede; ligesom han og efter samme Bog fortsatte den grammatikalske Underviisning. De vigtigste Dele af Formlæren læstes og repeteredes. I Borgens Læsebog læstes fra Begyndelsen ind i 3die Curjus, og de forudstillede Glosser lærtes udenad, ligesom ogsaa de i det daglige Pensum forekommende. I øverste Afdeling af Klassen traadte Kandidat Termin i Overlærerens Sted og fortsatte den latinske Underviisning. Siden Nytaar har han gennemgaaet den første halve Deel af Gedikes Læsebog og nogle Kapitler af Cornelius. Af Badens Grammatik er Formlæren læst, og af Syntaxis er gennemgaaet efter Madvig 4 Kapitler, hvorved Trojels Exempler ere brugte gjensides, baade mundtligt og skriftligt.

I Anden Klasse A var Kand. Termin Lærer i Latin til Nytaar, og havde i den Tid gennemgaaet af Cornelius fra Pelopidas til Enden og af Cæsars galliske Krig i første Bog 30 Kapitler. Af Grammatiken var lært og for det meste indøvet under Lydningen Formlæren efter Baden, indtil de uregelmæssige Verber, og af Syntaxis § 148—154. Til Øvelse i Stil oversattes af Jagerslevs Materialier fra Side 31 til 39. Fra Nytaar overtog Overlæreren denne Underviisning og har tilendebragt Læsningen af den første Bog af Cæsars galliske Krig, samt gennemgaaet Terentius Heautontimorumenos. Fremdeles repeteredes Cornel. fra Begyndelsen til Enden, og de 3 første Bøger af Cæsar, hvoraf den første halve Deel af Cornel., og anden og tredie Bog af Cæsar, som vare læste forrige Aar, ville ogsaa være repeterede endnu inden Examen.

Disse Forfattere ere blevne oversatte saa tro, som muligt,

dog uden at gjøre BOLD paa Danstien. Analytiske Øvelser i enhver passende Retning bleve drevne, saavidt Tiden strakte til, men Noget af Timen maatte og anvendes til at meddele og fordre Regnskab for de Notitser af Historien, Geographien og Oldsagerne, som syntes aldeles uundværlige, naar Disciplen skulde kunne sætte sig ind i det Bæste og blive nogenlunde varm derfor. Kun i Terenz blev der tydet for, og ved denne Leilighed søgtes, saa godt det vilde gaae, at give Disciplene et vistnok kun løseligt Begreb om det jambiske Vers, og det rhytmiske Fald, som Romerne kunde finde deri. Efter Baden har Klassen læst den latinske Formlære og Syntaxen til § 164. Maaskee vil Man finde, at det her er gaaet for langsomt, men Læreren ansaae det rigtigst, at give saa Negler for, som man hver Gang kunde nøie gjennempille (*salva venia*) og indøve. Ugentlig er hjemme udarbejdet to Smaastile efter Ingerslevs Materialsamling, men dette Stof fandt Læreren dog vel svært for den der ei endnu kjender Noget til Cicero og Livius. Til de tvende mundtlige Stilerøvelser toges Stoffet af Hjorts Børneven, men især af Herslevs større Bibelhistorie, der paa mange Steder ikke falder vanskeligt at oversætte paa taalelig Latin. Ingen Discipel maa optegne Noget i Timen, men de tilholdes at nedskrive det gjennemgaaede Stykke hjemme, for næste Dag at kunne aflevere det til Læreren, som derpaa gennemsaar og bedømte det.

I Anden Klasse B, hvor Kandidat Claudi som Lærer i Latin ved Nytaar afløstes af Kand. Terminiin, er i dette Skoleaar læst det Samme som af Oberlærer Golding i Afdelingen A; nemlig, af Cornelius den sidste Halvdeel, af Cæsars gall. Krig første Bog, samt Terenz's Sestplager; fremdeles Badens lat. Grammatik og Syntaxis. Stilerne 2 Gange ugentlig udarbejdede efter Ingerslevs Materialier og samme Methode, som forrige Aar.

I tredje Klasse har Adjunct Hansen med hele Klassen læst af Ciceros Breve, Blochs Udgave fra S. 63—241, og repeteret med det ældre Parti Resten af denne Brevsamling, som var læst ifjor. Af Virgils Æneide er læst af hele Klassen 1ste og 2den Bog, og af de øverste repeteret forrige Mars Læsning 4de og 6te Bog. Ugentlig lod han Disciplene skrive en Oversættelse af et ubekendt Stykke i en let latinsk Autor. I latinsk Grammatik er af Adjunct Johnsen læst med hele Klassen af Madvigs Sproglære første Afsnit og andet, indtil tredje Kapitel; Etymologien derimod efter Badens Grammatik. Til Stileøvelser vedblev samme Lærer hele Haret igjennem at anvende, som sædvanligt, 3 Timer ugentlig, hvoraf den ene Time i Almindelighed brugtes til extemporal Stil.

I fjerde Klasse læste Rektor med de til Universitetet bestemte Kandidater af Cicero de oratore fra 19de Kapitel i anden Bog og Bogen ud, samt af Virgils Æneide 1ste, 2den og 4de Bog. Adj. Johnsen læste med hele Klassen af Cicero de oratore første Bog og af anden Bog de 19 første Kapitler, samt de 4 catinariske Taler og Taler pro Roscio Amerino. Overlærer Colding læste 3die og 4de Bog af Horats Dder samt Ars poetica. Metboden den samme, som tilforn anført; dog blev der maaskee anvendt nogle flere Minuter paa at indøve Metrikens Regler, samt paa at sammenligne poetiske Talemaader og Constructioner med prosaiske. I Livius er i Har læst omtrent 2 Bøger, nemlig fra 32te Kapitel i 26de Bog til 25de Kap. i 28de Bog. Med Dimittenderne repeteredes Horats Epistler og af Livius fra 24de Kap. i 22de Bog til 26de Bogs 32te Kap. I Livius læste Disciplene som sædvanligt deres Pensum paa egen Haand, men de forskjellige Oplysninger, som de ikke selv kunde tilveiebringe, erholdt de ved Examinationen, saaledes at

de kunde notere det Væsentligste i deres Glosebog, eller Excerptbog, hvad man vil kalde dem². Richards Atlas var daglig ved Haanden og de flinkere Disciple studerede med ualmindelig Interesse Begivenhedernes Skueplads. De egentlige skriftlige Arbejder, Oversættelser af Latin, den saakaldte Ugestil og Extemporalstilen ere stadigen blevne udførte, og hvis i Sommersemestret et enkelt Arbejde drev over, blev det Forsømt søgt indhentet ved at give det næste Arbejde større Omfang. Madvigs Syntaxis blev heelt gennemgaaet, ligesom og Disciplene bleve bekendte med hans Profodi og Metrik.

Græsk. Anden Klasse's nederste Afdeling lærte af Adj. Johnsen Declinationerne og Konjugationerne tilligemed de vigtigste Anmærkninger til disse efter Langes Grammatik, hvorved tillige jevnside's Exemplerne i Bloch's Læsebog bleve gennemgaaede. Med den øverste Afdeling i samme Klasse læste han i Bloch's Læsebog fra S. 77 til S. 117, og i Langes græske Grammatik den etymologiske Deel med Udeldelse af det Episke og mere detaillerede Anmærkninger.

I tredje Klasse læste samme Lærer de i Nissens Chrestomathie optagne Stykker af Xenophons Hellenika, Polybius og Lucian, samt de første 300 Vers af Homers Iliade. Desuden blev hele Langes Grammatik gennemgaaet indtil Syntaxis.

I fjerde Klasse gennemgik samme Lærer 13de, 14de og 15de Bog af Homers Iliade; af Xenophons sokratiske Mærkværdigheder 3de og 4de Bog, og af Plato, Apologia Socrates og Criton. Fremdeles, saavidt Tiden tillod, Langes Grammatik og især Syntaxis. Ihenseende til Methodoen henviser Læreren til tidligere indleverede Beretninger. Med de til Universitetet i Mar bestemte unge Mennesker læste Rektor af Homers Iliade 10de, 11te og 12te Bog, og af Plutarchs Livetsbeskrivelser Camil og Cæsar.

Jøvrigt blev saavel ved den latinske, som græske Læsning af vedkommende Lærere hentet den fornødne Hjælp og de nødvendige Oplysninger i passende Korthed fra Archæologie, Mythologie og andre understøttende Kundskabsfag. En Time ugentlig læste Overlæreren i tredje Klasse over de romerske Oldsager efter Meyers Bærebog, og forklarede saaledes i Nac Afsnittet fra de offentlige Lege S. 345 indtil Bogens Slutning. Ethvert Pensum blev gennemgaaet *examinando*, og Gjenstandene deels gjorde beskuelige ved Afridsning paa Tavlen, deels ogsaa ved Forevisninger af Kärchners Haandtegninger og Kobberne i det af Kaiser udgivne *Herculanum* u. *Pompeji*.

Hebraisk. I Tredie Klasse's nederste Afdeling blev under Rektors Veiledning gennemgaaet Lindbergs mindre Grammatik og det læste anvendt paa de 2 første Kapitler af Genesis. Med den øverste Afdeling gennemgik Rektor af samme Forfatters større Sproglære de vigtigste Afsnit og Hovedregler, og fik af Genesis læst og repeteret de første 20 Kapitler. — I fjerde Klasse brugte Adj. Kemp ligeledes Lindbergs større Grammatik og læste alle de befalede Kapitler af Genesis. Fire af Dimittenderne have desuden under Læreren's Veiledning læst de første 16 af Davids Psalmer og en Afhandling om den hebraiske Accentuation.

Dansk. I Første Klasse benyttedes Nissens Grammatik under Kand. Claudi, hvoraf læstes kun det almindelige af Formlæren, som indøvedes ved Analyseren. Som Læsebog brugtes Hjorts Børneven, og af Trydes Samling af Digte og Niim blev endeel lært udenad. En Time ugentlig anvendtes til orthographiske Øvelser. I anden Klasse brugte Kand. Jermin Hjorts Børneven, ligeledes til Indenadslæsning, og til at lære udenad Digte af Holsts poetiske Læsebog. Nissens Grammatik blev heelt gennemgaaet

og indøvet ved den daglige Underviisning. En lille Stil nedskreves ugentlig, enten af historisk Indhold efter mundtlig Fortælling, eller over en isorveien gennemgaaet og udviklet let fattelig Opgave. — I de to øverste Klasser ledede Rektor de skriftlige Øvelser paa sædvanlig Maade. Tredie Klasse skrev ugentlig en Udarbeidelse, som rettedes hjemme, og omtrent hver 14de Dag blev i fjerde Klasse anvendt paa Skolen en 3 Timer til Udarbeidelse under Opsigt, af et historisk Emne, udvalgt af et større Pensum i Kosfods Verdenshistorie, som hver Discipel for sig havde opgivet at have forberedt sig paa.

Tydsf. Underviisningen besørgeades i alle Klasser af Adjunkt Biering. I Første Klasse A og B øvedes i en rigtig Udtale og en god Oplæsning. I Nises mindre Læsebog er gennemgaaet fra S. 126 til Enden. Efter Hjorts mindre Grammatik er læst Artiklernes og Adjektivernes Declination, Talordene samt Pronominerne, samt af Klassens øverste Parti Verbernes Konjugation. I anden Klasse A og B læstes i Nises større Læsebog fra S. 297 til S. 390, samt den paradigmatiske Deel af Hjorts Grammatik med Undtagelse af Læren om Kjønnen og Substantivernes Declination. I tredie Klasse læstes i Hjorts prosaiske Læsebog fra S. 297 til 390, samt den paradigmatiske Deel af samme Forfatters tydske Grammatik. I fjerde Klasse er af Hjorts prosaiske Læsebog paa forskjellige Steder i Bogen læst omtrent 300 Sider. Af Poesie er der læst af forskjellige Disciple forskjellige Stykker, saasom af Schiller, Göthe, Körner o. fl. Hele Grammatiken er gennemgaaet og nogen Øvelse givet i at oversætte paa Stedet fra Dansk paa Tydsf.

Franst. I første Klasse samlet gav Udj. Hansen Underviisning. Med øverste Parti læste han i Borrings Manuel forfra indtil S. 37; med nederste Parti kun den sidste

Halvpart. Af Grammatik er lært Artiklen, Hjelpeverberne, de fire Konjugationer og Talordene. I anden Klasse A er under samme Lærer læst med 5 Disciple i Borrings Manuel fra S. 142 til Bogens Ende og i samme Forfatters Læsebog til Brug for Mellemklasserne forfra indtil S. 40, samt i Grammatiken til Adverbiernes Dannelse S. 111. De andre Disciple have i Borrings Manuel læst fra S. 33—97 og i Grammatik til de uregelmæssige Verber. I samme Klasse B nødtes Læreren Kand. Claudi ligeledes til at danne 2 Hold, da tvende nylig optagne Disciple vare betydeligt videre, end de øvrige Disciple, med Undtagelse af Gen. Det øverste Hold, som bestaaer af 3 Disciple have læst i Borrings Læsebog fra S. 74—151 og i sammes Grammatik hele Formlæren. Det nederste Parti har derimod brugt Borrings Manuel og læst fra S. 109—166, samt i Formlæren til de uregelmæssige Verber. I tredie Klasse, hvor Hdj. Kemp meddeelte Underviisningen, er læst efter Borrings Læsebog for Mellemklasserne: S. 32—53, S. 109—150 og S. 168—230; i Sammes Grammatik 1839 til Syntax, og de vigtigste Stykker af Syntax efter *Cours de langue française*. — I fjerde Klasse har Kand. Claudi læst i Borrings *Etudes litteraires* hele den historiske Deel, *morceaux oratoires*, fra S. 104—138 og fra S. 154—174. Formlæren er repeteret og Syntaxis læst efter Borrings *Cours theorique et pratique*. Af de tre Timer, der ere tillagte Underviisningen i denne Klasse anvendtes den ene hele Aaret igjennem til mundtlig Oversættelse efter Borrings Stilesøvelser. Disciplene maatte forberede sig hjemme paa et bestemt Pensum; men tillige øvedes de af og til i at oversætte paa Stedet fra Dansk til Fransk.

Religion læste Kand. Claudi i første Klasse; af Balles Lærebog 2det, 3die, 4de og 5te Kap. og Herslebs

mindre Bibelhistorie. I anden Klasse **A** og **B** læste Kand. Termini Valles Lærebog og af Herslebs større Bibelhistorie til S. 133. I tredie Klasse har samme Lærer læst af Fogtmanns Lærebog fra § 47 til 122 og i Herslebs større Bibelhistorie indtil S. 133. I fjerde Klasse har Adj. Kemp læst Fogtmanns Lærebog og Herslebs større Bibelhistorie. Da det er umuligt at kjende Fordringerne ved *Examen artium* i Religion, har Læreren fulgt den Bestemmelse, at give sin Underviisning den Udstrækning, som Disciplenes Faaetevne kan med Føie ansees modtagelig for. Af det Nye Testamente paa Græsk har han i Mar gennemgaaet Apostlernes Gjerninger, og Johannes's trede Breve. Dimittenderne have desuden læst Marci Evangelium.

Historie. Første Klasse har under Adj. Hansen læst Munthes Fædrelandshistorie fra Begyndelsen af indtil Kristian den Tredie og af Munthes Verdenshistorie forfra til Reformationen. Fem Disciple af **A** i denne Klasse have efter Kosfods Udtog, læst Danmarks, Norges, Sverrigs, Ruslands og Preussens Historie. I anden Klasse **A** er af samme Lærer og i **B** af Kand. Claudi læst efter Kalls Verdenshistorie, den nyere Historie fra Reformationen indtil vore Tider. I tredie Klasse læste Adj. Kemp efter Kosfods større Lærebog: Danmark, Portugal, Spanien, Nederlandene, Tydskland og Schweiz, og af den gamle Historie fra Begyndelsen til Karthago, og fra Alexanders Død til Roms Keisere. I fjerde Klasse er af samme Lærer læst Kosfods større Lærebog, og givet denne Underviisning i Mar en større Udstrækning end tilforn, især ved Tilføielse af genealogiske Tabeller og en nøiagtigere Detail i Landenes indre Historie.

Geographic. Første Klasse har under Adjunkt Hansen læst Millings lille Lærebog heelt, dog have 5

Disciple læst i Ingerslevs større Lærebog desuden Indledningen til Europa, Danmark, Norge, Sverrig, Rusland, Polen og Preussen. — I anden Klasse A er af samme Lærer og i B af Kand. Claudi læst efter Ingerslevs større Geographie: Amerika, Australien, og af Europa, foruden den almindelige Oversigt over denne Verdens Deel, Norge, Sverrig, Rusland, Polen, Preussen og Danmark. I tredie Klasse er af Adjunkt Kemp Millings Haandbog brugt med stadigt Hensyn til de nyere Forandringer, saavel i Landene, som i Forestillings-Maaden af de physiske Forhold. I Har er læst fra Italien til Mellem-Afrika inclusive. I fjerde Klasse er af samme Lærer Millings Haandbog heel gennemgaaet og med Dimittenderne læst efter Ingerslevs Lærebog den physiske og mathematiske Geographie.

Arithmetik. Første Klasse har under Adjunkt Biering øvet praktisk Regning paa de 4 Specier i hele, brudne, ubenævnte og benævnte Tal, samt Reguladetri. I anden Klasse A har samme Lærer og i B Kand. Claudi lært Disciplene de 4 Specier i almindelig Brøk og Decimalbrøk, samt øvet dem i praktisk Regning. I tredie Klasse gennemgik Adj. Biering efter Jürgensens Arithmetik indtil Læren om rationale og irrationale Størrelser, og desuden Proportionerne. I fjerde Klasse blev af samme Lærer efter samme Lærebog gennemgaaet foruden det til Examen artium Befalede, desuden med nogle af Dimittenderne Ligninger af første og anden Grad, samt Logarithmerne.

Geometrie læres under Adjunkt Biering; i anden Klasse fortsattes ligesom ifjor i den ene dertil ugentlig bestemte Time geometrisk Tegning efter den praktiske Deel af Mundts Geometrie til S. 477. I tredie Klasse blev gennemgaaet de 2 første Kapitler af Mundts Geometrie. I fjerde Klasse lærte den nederste Afdeling efter samme

Lærebog den theoretiske og Noget af den praktiske Deel. Disciplinene beholdt derimod Bjørns Lærebog, hvorefter lærtes den Plane-Geometri. Med nogle af disse blev desuden gennemgaaet de vigtigste Sætninger af den plane Trigonometrie efter Ramus.

I **Kalligraphie** øvedes Disciplene af Tegnelærer Lund i første Klasse 4 Timer, i anden 4 og i tredje 1 Time ugentlig.

I **Sang** undervistes af Kantor Gregersen første Klasse 3 Timer, anden 2 Timer og tredje med fjerde Klasse samlet, 1 Time ugentlig.

I **Gymnastik** og **Swømning** vare som sædvanligt, samtlige Disciple deelte i to Hold, hvoraf det første bestod af de 2 nederste Klasser baade A og B, og det andet af de 2 øverste Klasser. Hvert Hold paa 2 Timer ugentlig Underviisning. Alle Disciple ere pligtige at deeltage i Øvelserne, med mindre de ved Lægeattest paa kortere eller længere Tid kunne fritages. Den befalede aarlige Examen i Gymnastik holdtes den 17de Juni d. A., den i Swømning derimod vil først blive holdt, naar Omstændighederne tillade det. Samtlige Øvelser ere stedse foretagne aldeles i Overensstemmelse med det kongelige Regulativ, og den allernaadigste approberede Lærebog, samt de flere senere igjennem Universitetsdirektionen meddeelte Tilløgsforskrifter. Disciplenes Fremgang blev i Mars den 14de Juli af Generalinspektøren over Gymnastik-øvelserne i Danmarks Skolelærer-Seminatier og lærde Skoler Generalkrigscommissær Nachtegall nøie undersøgt, saavel i Gymnastik, som Swømning, og vi haabe, at han efter 4 Timers lærerig Undersøgelse har fundet Alt i antagelig Orden, da han efter at have givet mange følgerverdige Vink og Bemærkninger i Henseende til Underviisningen og Øvelserne,

til Slutning yttrede saavel for Læreren Kapitaïn v. Gedde, som Disciplene sin fulde Tilfredshed.

Skolens Bibliothek er i indeværende Aar, siden 31 Juli s. A. forøget med følgende Skrifter:

Ndler om Byen Ribe. 8de Samling (Program) Ribe 1842.

Allens Danmarks Hist. Kbh. 1842.

Andersen om Geographiens Behandling. (Progr.) ib. 1842.

Antiquitates Americanæ. ib. 1807. 4.

Beckers Verdenshist., oversf. af Riise, 4—7 Deel. ib. 1843.

Lh. Becker, Orion, hist. Quartalskrift, 1 Bds. 1—2 H. ib. 1843.

Bierings popul. Lærebog i den almindelige Naturkære, 1 Afd. (Progr.) 1842.

Bilroth, over Pauli 1 Brev til Corinthierne, oversf. af Boethe. ib. 1842.

Blache, Esterr. om Aarhus Cathedral Skole. 1841—42. (Progr.)

Bloch om Gymnasial Indretn. i de lærde Skoler. (Progr.) Næstilde. 1842.

Blochs Bidrag til Næstf. Domskoles Historie, 1 H. ib. 1842. 4.

Bohrs Indbyd. Sk. til d. offentlige Examen i Næstf. 1842.

Bohrs Ledetraad ved Underviisning i Religion i de lærde Skoler. ib. 1842.

Borgen W. A. om Underviisning i det v. Vestenske Institut. ib. 1842.

Boyes Lovtale over Dan. Stankau. Kbh. 1819.

Brissonius d. verborum, quæ ad jus civilepertinent, significatione. Holæ. 1743. fol.

- Brückners Hülfsbuch z. hebr. Grammatik. Leipz. 1841.
- Budget i Maret 1843 f. Statens Indtægt og Udgift. Kbh. 1843. 4.
- Cicero d. Oratore c. Ellendt. Itebiæ. 1843.
- Ciceronis opera rhetorica c. Schütze, 1—3 Lipf. 1804—8.
- Semestrium ad Ciceronem libr. IV. c. Keller. Turici 1842.
- Combes Physiologie, overs. af Blicher. Kbh. 1842.
- Dahlmann, Geschichte v. Dänemark. 1—2.
- Demosthenis orat. pro corona c. Wunderlich. Gött. 1820.
- Drumanns Geschichte Roms, 1—5 Th. Königsb. 1834—41.
- Ellendts lat. Grammatik f. d. unt. Klassen. Leipz. 1838.
- Erstlevs Forfatter=Lexicon, 3—4 H. Kbh. 1843.
- Gschrichts og Schouws Afbildninger af Dyr og Planter. 8, 9—10 H. Kbh. 1837—42.
- Estруп; Tygestrup, som det var og som det er. ib. 1838.
- Ewald, Jobs Bog p. Dansk osv. af Møller. ib. 1841.
- Pram = Gad om Borgereskolen i Danmark. Kjøb. 1841.
- Grønlands hist. Mindesmærker, 1—2. Kbh. 1838.
- Grønlunds Gfterr. om Kolding lærde Skole, 1841—42.
- Gunlaugsen, Skoleprogram fra Besseftad. 1842.
- Henry Hallam, The constitutional hist. of England from Henry VII to Georg II, 1—2. London 1842.
- F. Hands prakt. Handbuch z. Uebung im lat. Stil. Jena. 1833.
- Th. Heinsius Wörterbuch d. deutschen Sprache, 1—4. 1818—22.
- Heises Handwörterbuch d. deutsche Sprache, 1 Bd. u. 2 1—6 Abth. Magdeburg. 1833—35.

- Heramb om det rom. Keiserdom fra 30—476. (Progr.)
Kbh. 1842.
- Hizig, de smaae Propheter, oversf. af Møller. Kbh. 1843.
- Homeri Ilias c. Crusii, 1—2 mit Anmerk. Hannover.
1842.
- Mitschs erklærende Anmerk. z. Homers Odyssæe, 1—2.
ib. 1826—40.
- Horaz Epistlen ü. v. Dunker, 1 Th. Braunschw. 1842.
- Humbolds Ansichten d. Natur, 1—2. Stuttg. 1826.
- Hundrops Mealexikon ov. de Homerische Digte (Progr.) Nan-
ders. 1842.
- Jacobsens Regnebog. Randers. 1840.
- Jacobsens Opgaver til Hovedregning. ib. 1841.
- N. Jahrbücher f. Philologie u. Pædagogik v. Seebode,
Jahn u. Klog, Leipzig 1842, mit Suppl. B VII
1—4.
- Jørgensen's Indbydelseskrift til den offentlige Examen i
Viborg. 1842.
- Islandorum scripta historica, 1—6. Havn. 1828—41.
- Isländiga Sögur, 1—2. ib. 1829—30.
- Kalkar om Latinunderviisningen i Odense Cathedral Skole.
1842. (Progr.)
- Kerns Commentar o. Jakobs Brev, oversf. af Boethe.
Kbh. 1842.
- Krause, D. Gymnastik u. Agonistik d. Hellenen, 1—2, mit
Bignetten u. Kfr. Leipzig 1841.
- Krauses Pythien, Nemeen u. Isthmien mit Kfr. ib. 1841.
- Krøyers Naturhistorisk Tidsskrift, 4 Bds. 2, 3—4 S.
Kbh. 1843.
- Köpke, die Homerische Formlehre. Berlin. 1841.
- Landkarte, d. Weimarske, et heelt Atlas paa 70 nye Kort.
Dro- u. hydrographische Charte ü. Europa, klnet paa Læred.

- Langes Indbydelseskrift til Examen i Bordingborg Skole.
1842. Kbh.
- Lens, das Kostum d. meisten Völker der Alterthums, üb.
v. G. H. Martini m. Kfr. Dresden. 1784. 4.
- Lindemann, corpus Grammat. lat. vet. IV—I.
Lips. 1840. 4.
- Lunds Tabeller f. Beregn. af de til Logarithmer svarende
Tallf. Indbydelseskrift til Examen i Metropolitansko-
len. 1842.
- Løvenbergs hist. geogr. Atlas, I—XII Lief. Freiburg.
1839, mit 40 colorirten Karten. Føl.
- Madvigs Indbydelseskrift til Festen paa Universitetet d.
18 Sept. 1842. Kbh. 4.
- Matthies Commentar over Pauli Brev til Epheserne.
Kbh. 1841.
- Matthies over Pastoralbrevene. ib. 1841.
- Molbechs hist. Tidsskrift, 4 Bds. 1 H. Kbh. 1843.
- Mundt d. accuratione, qua possit quantitas peperta-
bular determinari. ib. 1842. 4.
- Müllerz Esterr. om Horsens lærde Skole 1842.
- Mynster d. momentis chronolog. in vita Jesu Christi.
Havn. 1843. 4.
- Nielsens Indbydelseskrift til Examen i Aarhus Real-
skole. 1843.
- Nordisk Tidsskrift f. Oldkyndighed, 1—3 Bd. Kbh.
1832—36.
- Annaler f. nordisk Oldkyndighed, 1836—39 i
2 Bd. ib.
- Nordisk Fortids Sagaer est. d. Isl., 1—3. ib. 1829—30.
- Oldnordiske Sagaer, 1—12 Bd. ib. 1826—37.
- Bidrag til en oldnordisk geogr. Ordbog. ib. 1837.

- D l s h a u s e n s** Commentar over Pauli Breve til de Romere, oversat af **B o e t h e**. ib. 1843.
- O v e r b e c k**, les Restes de l'ancienne Rome, a la **H a y e**. 1763. Fol.
- P l a t o c. Baiteri**. Turici 1832. T. 1—2. 4.
- R e g n s k a b s** Oversigt f. 1841 om den danske Stats Indtægter og Udgifter. **Kbh.** 1843. 4.
- R h e i n w a l d s** Commentar over Pauli Brev til Philippenferne, oversat af **B o e t h e**. **Kbh.** 1842.
- R o s e n d a h l s** Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Nykjøbing Skole. 1842.
- l e S a g e**, Atlas hist. genealogique, Chronologique, géographique. Paris. Fol.
- S c h a a f s** Encyclopædie der klassischen Alterthumskunde, bearbejdet v. **H e r m a n n** u. m. 1—2. Magdeburg. 1839.
- S c h a d e s** ital.-deutsches und deutsch-italienisches Wörterbuch. 1—2. Leipzig. 1820.
- S c h i e r n d. cimbricis rebus**. Havn. 1842.
- S c h j ö d t e**, Genera og Species af Danmark's Eleutherata, 1 Bd. ib. 1841.
- S c h o u w**, Dansk Ugeskrift, Nr. 10—52. ib. 1842.
- S c h o u w s**, Dansk Ugeskrift, første Række, 1—8 Bd.
- S c h u m a c h e r**, Genrebilder aus dem Leben eines 70 jährigen Schulmannes, ernsten u. humoristischen Inhalts. Schleswig. 1841.
- S e l m e r s** Kbhavns Universitets Aarbog f. 1841. ib. 1842.
- Statistisk Tabelværk**, 6te H. **Kbh.** 1842. 4.
- S t e i g e r s** Commentar over Pauli Brev til de Colossenser, oversat af **B o e t h e**. **Kbh.** 1842.
- S t e p h a n i** Thesaurus græcœ linguæ ed. **H a s e**, **G e t J. D i n d o r f f**. vol. 5. fasc. 1. 2. & Vol. 6. fasc. 1. 2. Parisiis. Fol.

- Strauß**, Jesu Levnet, oversat af Schaldemose, 3. 4. 5 H. eller 1 Deel og 2 Deels 1. 2. H. Kbh. 1843.
- Strauß** kristelige Troeslære, oversat af Brøchner. 2. Deel. Kbh. 1843.
- Tausend u. ein Nacht**, Deutsch v. König, 1—24 T. Leipzig 1841. indb. i 6 Bind.
- Tuch's** Commentar over Genesis, oversat af Møller. Kbh. 1841.
- Usteri** Commentar over Pauli Brev til Galaterne, oversat af Boethe. ib. 1841.
- Wade**, British history chronologically arranged, completing a classical analysis of Events and Occurrences in Church and State, and of the progress of the united Kingdom from the first Invasion to the Queen Victoria. London. 1841.
- Walchii** emendationes Livianæ. Berolini. 1815.
- J. C. Weis** de anatomia pathologica pedis equini et vari. Arhusii. 1842.
- Viborg's** Fremstilling af Nordens Mythologie. Kbh. 1843.
- Xenophontis** Cyropædia Bornemanni. Gothæ. 1841.
- Dehlen** schläger's Tragoedier, 7—9 Bds. 1 H. Kbh. 1842—43.
- Kjøbenhavns Universitets og Sorø Akademies Examenslister og Lektionscataloger.

Ifølge et yttret Ønske om Oprettelsen af et Discipelbibliothek for Ålborg Skole, approberede den kongelige Direktion følgende af Overlæreren og samtlige Lærere i Forening den 17de Februar d. A. udarbejdede Plan, saaledes lydende:

1. Enhver Discipel, der ønsker at benytte Bibliotheket beta-

ler med Vedkommendes Samtykke et Contingent af 48 R. halvaarligen, hvilket Kathedralskolens Kassierer Høspitalsforstander Ostenfeldt velvillig har lovet at oppebære paa samme Tid, som han indkasserer Disciple- nes Brænde- og Lyspenge, hvorhos han vil sørge for, at den indkomne Sum i det enkelte Tilfælde, hvor den ei strax skal bruges til at klarere Bibliothekets Regnin- ger, bliver indsat i den herbærende Sparekasse. Nogle enkelte lærelystne Disciple, for hvem Contingentet kunde synes trykkende, kunne blive fritagne for at erlægge det; dog i det Hele kun ganske Faa, f. Ex. for hver 20de Interessent 1 Gratist.

2. For den herved indkomne Sum, samt for de Bidrag, som deels Lærerne, deels andre Venner af Skolen maatte yde, indkjøbes Bøgerne efter Lærernes fælles Valg, og ville vi Alle i Forening samvittighedsfuld vaage over, at der i Samlingen ikke optages andre Bøger, end saadanne, som i det de behagelig underholde den unge Læser, tillige byde hans Aand og Hjerte en tjenlig Næring.
3. For at Disciplene, foruden hvad der ellers vindes ved en udvalgt Læsning ogsaa paa den Maade kunne blive mere fortrolige med Modersmaalet, og nogenlunde be- kjendte med de fortrinligste Værker i samme, anskaffes der kun for største Delen danske Bøger og det ikke alene den nyere Tids Forfattere, men ogsaa ældre Klassiker f. Ex. Holberg, Ewald, Samsøe, Sneedorff, Pram, Nabh- bet. Af samme Marsag bør der sees paa, at de Over- sættelser, som optages, ere ordentlig fordanskede.
4. I Henseende til Bøgenes Indhold synes det rigtigst i det Hele taget at følge Exemplet, og altsaa fornemmelig anskaffe historiske Værker og berømte Mænds Biographier, naturhistoriske Skrifter, Reisebeskrivelser, Skildringer af

Lande og Folkelag og Topographier over Fædrelandets Egne; endelig Romaner og Eventyr, Skuespil og andre Digterværker, der dog maa vælges med særdeles Forsigtighed og ikke bør faae Overhaand i Bogsamlingen. Af historiske Værker ønske vi især Bibliotheket nogle af den Slags, der vække Sandsten for Fædrelandets og Nordens ældre Historie og tillige gjøre Ungdommen bekendt med Modersmaalet i den ældre Skikkelse; hertil synes at kunne regnes de ældre Oversættelser af Saxo og Snorro og enkelte af de nu oversatte Sagaer, foruden flere nyere Skrifter, som flaae ind i disse Fag. Det antages, at Bøger af sidstnævnte Slags ville kunne tjene mangen ældre Discipel til Morstabslæsning.

5. Enkelte tydske og franske Bøger, som maatte ansees for særdeles passende og endnu ikke ere oversatte paa Dansk, ønskes ogsaa anskaffede, for at opmuntre de ældre Disciple til paa egen Haand at læse Noget i disse Sprog. Men af saadanne Bøger behøves formeentlig kun faa, da Bedkommende ville kunne erholde den til Øvelse fornødne Lecture fra Stiftsbibliotheket, især naar man giver dem en Fortegnelse over det Bedste af denne Art, som de der kunne finde.
6. I fald den kgl. Direktion dertil giver sin Tilladelse blive Bøgerne opstillede i Auditoriet i et dertil indrettet Skab.
7. Under Rectors Overopsyn, fører den af Lærerne, som dertil findes villig, det nærmeste Tilsyn med Bibliotheket og besørger alle en Bibliothekars Forretninger, men erholder til sin Medhjælper Een af de ældre Disciple, som øverste Klasse udvælges; for Diebliffet har (Læreren) Kandidat Termin paataget sig Bibliothekarforretningerne.

8. Enhver Klasse kan igjennem sin Dyr underrette Bibliothekaren eller dennes Medhjælper, om hvilken Bog Klassen især ønsker anskaffet, og hvis da Bogen findes passende, opfyldes Ønsket, saavidt Kassen tillader det.
9. Bøgerne udleveres og ombyttes kun 1 Gang ugentlig, nemlig om Vinteren Lørdag Middag Kl. 12 og om Sommeren Lørdag Aften Kl. 6.
10. I Almindelighed maa ingen Discipel erholde mere, end 1 eller 2 Bøger tilkaans ad Gangen.
11. Da Bøgerne ere Skoledisciplenes fælles Eiendom, saa følger deraf, at den, der bortkaster eller beskadiger en laant Bog, maa erstatte Skaden.

Efterat den kgl. Direktion havde den 14 Marts bevilget denne af Lærerne forfattede Plan, og efter Rektors Indstilling havde understøttet Anlægget med et Tilskud af Skolens Kasse paa 30 Rbd., tog Udlaanet sin Begyndelse, saasnart et fornødent Antal af Bøger var anskaffet. Bibliothekaren Kandidat Termiin har i denne Henseende meddeelt følgende Beretning, der indeholder baade Fortegnelse over de samlede Bøger og Udsigt over Kassens Tilstand.

I Discipelbibliotheket befandtes d. 1 Juli d. N. følgende Bøger:

- * 1-8. Dehlsenschlägers Tragedier, 1—8 Bd.
- 9-11. Erik Menveds Barndom, hist. Roman af Inge-
mann, 1—3 Bd.
- 12-13. Kong Erik og de Fredløse, af Samme, 1—2.
- 14. Kommissionsairen, Novelle af Carl Bernhard.
- 15. Børneballet, af Samme.
- 16-17. Et Aar i Kjøbenhavn af Samme, 1—2.

- 18-19. Gamle Minder, af Samme, 1—2.
20. Skandinaviske Folkelalender for 1843, udgivet af G. Moltke.
21. Dansk Folkelalender f. 1843.
- 22-23. Besjels samlede Skrifter, 1—2.
24. Christian den Fjerde af J. N. Høst.
- 25-27. Den franske Revolutions-Historie af Thiers, oversat af Rosen, 1—3.
28. Lærebog i den gamle Historie, af Bohr.
- 29-32. Danmarks Folkesagn ved Thiele, 1—4.
- 33-34. Jeppe paa Bjerget af Holberg, med Træsnit af Frølund og Flinch.
- 35-36. Julestuen, med Træsnit af Samme.
37. Peder Paars af Holberg, ved Boye.
- ** 38-41. Den sidste Mohitaner, af Cooper, 1—3.
42. Benstrøms svenske Læsebog.
43. Poetisk Læsebog af Barfoed.
44. Frithjofs Saga af Tegner.
45. Några smårta Dikter af Samme.
- * 50-55. Tausend eine Nacht v. M. König, 6 Bd.
- 56-61. Carl v. Carlsberg von Salzmann, 1—6.
- 62-85. Journal for Politik, Natur- og Menneſtekundskab. 8 Aarg.
- ** 86-89. Rahbels prosaiske Forsøg, 1—4.
- ** 90-91. Catharina den Andens Levnet, 1—2.
92. D. Philosoph für d. Welt v. Engel.
93. Journ. f. Polit. Nat. og Menneſtekundskab.
- ** 94-108. Archiv for den nyeste og mærkv. Rejsebeskrivelse. 15 Bind.
- ** 109. Christian den Andens Historie af Behrmann.
- ** 110. Madam Sigbrit og hendes heilige Datter, oversat af Muntze.

- **111. Hamborgs Skjæbne og Lidelser under det franske Nag.
 **112. Fontanges eller Moderens og Datterens Skjæbne.
 **113. Brudstykker af en Dagbog i Grønland, af Saabye.
 **114. Biergmandsdalen, Fortælling af Thiele.
 *115. Poetisk Læsebog for Børn, af Barfod.
 **116. v. Gehrens dreimalige Verhaftung u. Exportation.
 **117. Fortællinger af L. Kruse.
 **118. Maslianello af Meißner.
 **119. Postkæretten eller Enken Mildings Levnet.
 **120. Spartakus af Meißner.
 **121. Eft. om den spanske Revolution 1808.
 **122-24. Museum d. Wundervolle, 1—3.
 **125. Bor Haandtering, Komødie.
 **126. Makbeth, Tragoedie i 5 Akter.
 **127. Wilhelm Tell af Schiller, oversat af Rahbek.
 **128. Freden ved Prüg, Skuespil af Kratter.
 *129-131. Holberg samtl. Komødier, 1—3, ældste Udg.
 132-134. Noveller af Carl Bernhard, 1—3.
 135-137. Nye Fortællinger af Forf. t. en Hverdagshistorie,
 1—3.
 138-140. Noveller, gamle og nye, af Samme, 1—3.
 141. Olger Danskes Krønike.
 142. Niels Klims underjordiske Reise af Holberg.
 *143. Peder Paars af Holberg, ældste Udg.
 *144-146. Holberg Komødier.
 147-154. Sybrandt Westbrook af J. Paulding.
 155. Malling om store og gode Handlinger.
 156. Skole=Anekdoter.
 157-158. Ulysses v. Ithaka af Holberg, med Træsnit af
 Frelund og Flinch.

De som ere mærkede med een Stjerne ere laante af Skolebibliotheket, de, som ere mærkede med to, ere stjænkede af Rektor

Professor Tauber. Desuden er Nr. 142 givet af Adjunkt Biering og 141 og 166 af Disciple. Alle ere efter Nr. indførte i en Protokol. Udlaanet besørjes for Tiden af Undertegnede ved Assistance af Discipelen Jensen. Enhver Bog indføres strax i en dertil indrettet Udlaansbog, der ligesom Indskrivningsbogen er givet af Prof. Tauber. I Regelen skeer Udlaanet hver Søndag Morgen. Indtægten er i Klar i Penge:

Bidragene af 53 Disciple. . . 53 Rbd.

Gaven fra den kgl. Direktion 30 —

Talt 83 Rbd. = Mk. = 8.

For disse Penge er allerede indkjøbt Bøger

til et Beløb af . 52 Rbd. 5 Mk. 12 8.

til Bogbinderen bet. 4 — 4 — = —

————— 57 Rbd. 3 Mk. 12 8.

Discipelbibliotheket eier altsaa endnu . 25 Rbd. 2 Mk. 4 8., som vel tildeels vil medgaae til at anskaffe et Bogskab.

København, d. 15 Juli 1843.

S. C. Jermin.

Ifølge den kgl. Universitets og Skoledirektions Approbation af 29 Oktober 1842 forundtes for Skoleaaret 1. Oktober 1842 til 30 September 1843 følgende Disciple Stipendier saaledes:

1. Første eller høieste Stipendium 50 Rbd. til S. Schwarz og E. v. Spreckelsen, hvoraf udbetales til hver 15 Rbd. og de øvrige 35 oplægges.
2. Andet og Mellemste Stipendium 35 Rbd. til E. L. Gregersen, L. Wilhelmsen og P. Olsen, hvoraf til hver af de 2 første udbetales 15 Rbd., Resten oplægges med

20 Rbd. for hver. For Olesen blev det hele Stipendium oplagt.

3. Tredie eller laveste Stipendium 20 Rbd. til: T. Søderberg, som deraf faaer 5 udbetalt og 15 Rbd. oplagt; fremdeles til S. Spærck, P. Nielsen, J. Schjørring, W. Lorenzen, H. J. Blichfeld, J. L. Jensen, N. F. Hansen, H. v. Spreckelsen, J. Kjerulff, M. Bladt, W. Boesen, J. N. Herffind, J. Colding, D. Bøggild og C. M. Krarup, for hvem det hele Stipendium bliver oplagt med 20 Rbd. for hver.
4. Fri Underviisning: J. N. Stochholm, K. Theilmann, H. Gregersen, J. Møller, P. Wanning, N. Ferslev, F. Moltke, F. Satterup, N. Hilligsøe, og som extraordinær Gratist N. Gjern.
5. Underviisning for nedsat Betaling: N. L. Hoyer, N. Christensen og H. J. Mygind.

Tvende Discipler havde ved forrige Mars Uflid forspildt Tilkjendelsen af Stipendium i Mar; Man haaber at de ved Forbedring ville tilbagevinde dette Gode og ved forestaaende Examen give kjendelige Beriser paa deres forøgede Flid.

Det Thuresonske Legat udbetaltes overeensstemmende med Fundatsen til følgende af Rektor foreslaaede 6 Vørgersønner, barnsødte i Aalborg By og fattige og trængende Disciple i Aalborg Kathedralskole: J. L. Jensen, H. v. Spreckelsen, M. Bladt, H. P. Malmstrøm, D. H. Bøggild og D. N. Hilligsøe, til hver 11 Rbd. 14 ſ. — Stiftamtmand Meijers Flittigheds Belønning 5 Rbd. 9 ſ. tildeeltes Dimittenden L. L. Gjerløff og Thestrups Legat 2 Rbd. 24 ſ. Dimittenden M. Møller. Ryndes 6 Præmier for de bedste latinske Stile ved Examen til 2 Disciple i hver af de 3 øverste Klasser, 4 Rbd. Sølv til hver, tildeeltes ved Examens Ende:

Dimittenderne Gjerløff og Møller af 4de Klasse; Disciplene P. B. Christensen og P. Olesen af 3die Klasse og Disciplene Jul. Møller og Bladt af 2den Klasse.

Dplagspengene for de i Efteraaret 1842 til Universitetet dimitterede Kandidater udgjorde foruden de i Haldborg Sparekasse opsamlede Renter ialt 400 Rbd., hvoraf udbetaltes ved Afreisen Trojel 33 Rbd., M. Møller 27 Rbd., Gjerløff 40 Rbd. og Schmidt 33 Rbd.; Resten tilligemed de opsamlede Renter, tilsammen 296 Rbd. 88 $\frac{1}{2}$, oversendtes ifølge Anordningen til den kgl. Direktion, for at udbetales i det første Aar ved Universitetet, naar de til rette Tid tage anden Examen med behørig Karakter. Dimittenderne Brasch og Cortsen nøde ikke Stipendier i deres Skolegang, og havde altsaa ingen Dplagspenge.

Det Moltke'ske Legat, som af Hs. Excellence Hr. Greve M. B. af Moltke til Bregentved tildeles 2 Disciple af Haldborg Skole aarlig med 40 Rbd. til hver, er for Aaret fra 1 Januar til 31 December 1843 forundt Disciplene Jens Ring Stochholm, Søn af afg. Stiftsprovst St. i Haldborg, og Theodor Søderberg, Søn af Major S. sammesteds.

Til Oplysning om Skolens oekonomiske Status meddeles herved følgende Extract af det for Aaret 1842 aflagte Regnskab efter Regnskabets trende Afdelinger for Skolens egne, Bibliothekets og Stipendiefondens Indtægter og Udgifter.

a. Skolens egne

Indtægter:

Beholdning fra forrige Aar	151 Rbd. 93	§.
Restancer	9 — 38	-
Renter af Kapitaler	58 — 17	-
Tiender og andre Kornafgifter	3765 — 75	-
Bestemt Afgift i Penge af Tiender, Bøndergods osv.	62 — 52	-
Penge-Indtægt af Kirker og Præstekald	104 — =	-
Degnepensioner	343 — 17½	-
Samtlige Skolekontingenter	1563 — 48	-
Kostpenge fra Hospitalet	414 — 8	-
Ubestemte og extraordinaire Indtægter	134 — 25	-
Afdrag paa Laan og Gageforflud	512 — 48	-
Tilflud fra den almindelige Skolefond	1400 — =	-
	<hr/>	
	ialt 8519 Rbd. 37½ §.	

Udgifter:

Gager til faste og constituerede Lærere	4800 Rbd. =	§.
Til Timelæreren ^{en} og Gymnastiklæreren	1012 — 80	-
Pension	40 — =	-
Regnskabsførelsen	141 — 62	-
Skatter og Afgifter	848 — 57½	-
Skolebibliotheket	200 — =	-
Bedligeholdelsen af Skolebygningen, Inventarium og Gymnastikapparat	151 — 46	-
Brænde og Lys	176 — 80	-
Løbende og tilfældige Udgifter	464 — 72	-
Lønningsforflud	400 — =	-
Restancer	21 — =	-
Beholdning	262 — 24	-
	<hr/>	
	ialt 8519 Rbd. 37½ §.	

b. Bibliothekets

I n d t æ g t e r:

Beholdning fra forrige Aar	55 Rbd. 59 f.
Renter af Kapital 68 Rbd. 72 f.	2 — 72 -
Teilmans Legat 1842	20 — = -
Tilskud fra Skolens Kasse	200 — = -
	<hr/>
	er 278 Rbd. 35 f.

U d g i f t e r:

Indkjøbte Bøger	224 Rbd. 54 f.
Bogbinder Regninger	38 — 12 -
Regnskabsførerens Procent	= — 23 -
Beholdning	15 — 42 -
	<hr/>
	er 278 Rbd. 35 f.

c. Stipendiefondens

I n d t æ g t e r:

Beholdning fra forrige Aar	17 Rbd. 61 f.
Disciplenes Dplag i Sparekassen	860 — = -
Kapitalrenter	655 — 37 -
Renter af Kandidaternes Dplag	30 — 56 -
Indbetalt Kapital efter Opsigelse af Debitor	258 — 72 -
	<hr/>
	1822 Rbd. 34 f.

U d g i f t e r:

Stipendier, Præmier og $\frac{1}{3}$ Deel af Dimittendernes Dplag	179 Rbd. 83 f.
Resten af Dimittendernes Dplag oversendt til Direktionen	296 — 88 -
Liquidert med Sparekassen for 4 Kontrabøger	= — 64 -
Dplagspenge i Sparekassen	925 — = -
Det Thuresonske Legat	70 — 36 -
	<hr/>

Bateris 1472 Rbd. 79 f.

Transport 1472 Rbd. 79 §.

Udsat Kapital	300	—	=	-
Tilskud ved at cedere 2 fgl. Obligationer	15	—	35	-
Regnskabsførerens Procenter	9	—	44	-
Beholdning	24	—	68	-
				<hr/>
				1822 Rbd. 34 §.

Følgende 7 Disciple agtes dimitterede til Universitetet i det 1. Aar:

1. Emmanuel Tauber Gregersen, Søn af Skolelærer N. Gregersen, Kantor ved Budolphi Kirke i Aalborg.
2. Jørgen Peter Christensen, Søn af Proprietær Fred. C. Christensen, Eier af Frederikshøj i Svenstrup.
3. Sidney y Mina Schwarz, Søn af Major og Branddirecteur C. C. Schwarz i Aalborg.
4. Edvard v. Spretkelsen, Søn af Procurator B. v. Spretkelsen i Aalborg.
5. Frank Hvasf, Søn af Justitsraad N. N. Hvasf, Herredsfoged i Høllum og Hindsted Herreder i Viborg Stift.
6. Ludvig Sophus Frederik Wilhelmsen, Søn af afdøde Inspektør Ole Wilhelmsen paa Gudumlunds Fabrik
- og 7. Jens Ring Stochholm, Søn af afg. Stiftsprovst Ridder Jens Stochholm, Sognepræst ved Budolphi Kirke i Aalborg.

De fremstilles ved Universitetet til Examen i ovennævnte Orden, uden Hensyn til deres mere eller mindre Dygtighed.

Den offentlige Examen i Aalborg Kathedralskole holdes i
Maj i September Maaned i den Orden, som efterstaaende Liste
angiver. Saavel Disciplenes Forældre og Værger, som andre
Belyndere og Venner af Skolen indbydes til at bevære Sko-
len med deres behagelige Nærværelse ved de mundtlige Prø-
ver, saa ofte Tid og Leilighed maatte tillade det.

Gmm. Lauber,
Skolens Rektor.

Liste

over den Orden, hvori den offentlige Examen holdes
i Aalborg Kathedralsskole i September 1843.

Skriftlige Prover.

Mandagen den 4de September.

8—12. IV. Latinsk Stil.	3—6. IV. Religions Opgave.
III. Latinsk Stil, (a).	III. Overs. af Latin.
II. Latinsk Stil.	II. Regning.
I. Lat. Exempler.	I. Orthographie.

Tirsdagen den 5te September.

8—12. IV. Overs. af Latin.	3—6. IV. Historisk Opgave.
III. Lat. Stil, (b).	III. Dansk Stil.
II. Dansk Stil.	3—4. II. Orthographie.
I. Regning.	4—6. II. Geom. Tegning.

Mundtlige Prover.

Torsdagen den 7de September.

Formiddag.	Eftermiddag.
8—12. IV. A. Latin og Græsk af Rektor.	3—6. IV. Lydsf.
II. Religion.	III. Historie.

Fredagen den 8de September.

Formiddag.	Eftermiddag.
8—12. IV. B. Lat. og Græsk af Hdj. Johnsen.	3—6. IV. A. Lat. af Over= lærer Colding.
II. A. Hist. og Geogr.	III. Geometrie.
I. Religion.	

Lørdagen den 9de September.

8—12. IV. B. Lat. af Over= lærer Colding.	3—6. IV. Fransk.
8—10. II. a. Fransk.	III. Religion.
10—12. II. b. Fransk.	

Mandagen den 11te September.

8—12. IV. Hebraisk.	3—6. IV. B. Geom. og Arithm.
II. a. Latin.	III. Latin.
	I. Dansk.

Tirsdagen den 12te September.

8—12. IV. a. Geom. og Arithm.	3—6. III. Oldsager.
III. Geographie.	II. b. Latin.

Onsdagen den 13de September.

8—12. IV. Historie.	3—6. III. Arithmetik.
II. a. Græsk.	I. Fransk.

Torsdagen den 14de September.

8—12. IV. Religion.	3—6. III. Græsk.
II. b. Hist. og Geogr.	I. Geographie.

Fredagen den 15de September.

8—12. II. Dansk.	3—6. III. Fransk.
I. Historie.	III. Hebraisk.

Løverdagen den 16de September.

8—12. II. Tydsk.		3—6. III. Tydsk.
I. a. Latin.		II. b. Græsk

Tirsdagen den 19de September.

8—12. IV. Geographie.		3—6. III. Lat. Gram.
I. b. Latin.		II. b. Lat. Gram.

Onsdagen den 20de September.

8—12. II. a. Lat. Gram.		3—5. Alle Sang.
I. Tydsk.		

Torsdagen den 21de September.

8—12. IV. Lat. Syntax og Prosodie.		3—6. Censur over de skrift- lige Prøver.
---------------------------------------	--	---

Løverdagen den 23de September

holdes Translation og Distribuz.

Mandagen den 2den Oktober

prøves de Nye Anmeldte til Optagelse i Skolen.

Tauber.
